OPINIO
MARCI ANTONII
VLMI PATAVINI
PHILOSOPHI, ET MEDICI,
DE FINE MEDICO
BARBÆ HVMANÆ:

QVAE SVNT FRAGMENTA,
desumpta ex eius Opere, cuius est Index Titulus:

PHILOSOPHIA, ET MEDICINA
Barbæ Humanæ.

MVTINÆ,
In Ædibus Francisci Gadaldini. M.D.XCIX.
Superiorum permissu.

8.

OPINIO MARCI ANTONII

VLMI PATAVINI

PHILOSOPHI, ET MEDICI,

DE FINE MEDICO

BARBAE HVMANAE:

QVAE SVNT FRAGMENTA,

desumpta ex eius Opere, cuius est Index Titulus:

PHILOSOPHIA, ET MEDICINA

Barbae Humanae.

MVTINAE.

In Aedibus Francisci Gadaldini. M.D.XCIX.

Superiorum permissu.

IN EXCELLENTISS. MEDICUM ac Philosophum præstantiss. MARCUM ANTONIUM VLMUM PATAVINUM.

Cæsar Pasqualinius Mutinensis.

PHOEBE Pater, Sacrata diù cui Tempora Laurus
Texit, & Intõsos ornauit Delphica Crines:
Tuq; Patre haudquaquam inferior Medicaminis vsu,
Iam Noua Frondentes Insignia nectite Ramos
Aëria ex VLMO, lætamq; incingite Frontem.
Hic debetur Honos, hæc MARCI præmia Virtus
Demeret ANTONI, ut quæ Nobilis ipsius ornat
Planta Domum, decoret placidis uos, Aurea, Sertis
Protulit in tantum quis uestras Arte Medendi
Laudes? concedit Veterum cui summa Virorum
Fama VLMI? cui par fulget? cui tanta futuro
Gloria mortali posthac cumulabitur æuo?
Quis Rerum Causas, Magnæq; Arcana Parentis
Cognouit melius? quæ non attingere Scriptis
Ardua sunt ausi, aùt ignorauere Priores,
Purior Eloquio, INVENTIS Prudentior Altis,
Quis memoret? Certoq; magis quis digerat Vsu?
Mœnia uos PATAVI, Doctis æquandaq; Athenis
Nomine, si uestros quando iactastis Alumnos,
Nunc magis inuexum trans Æthera surgite Fama,
Surgite, nanq; VLMVM uestris genuistis in Oris,
Vnde Salutaris Telluri effunditur Vmbra,
Conspicuumq; ferit sublimi uertice Cœlum,

IN EXCELLENTISS. MEDICVM
ac Philosophum praestantiss.

MARCVM ANTONIVM VLMVM TAVRINVM.

Caesar Pasqualinus Mutinensis.

HOSNE Pater, Sacris dudum Tempora Laurus
Texit, & intōsos ornauit Delphica Crines:
Hoc ipso Patre haudquaquam inferior Medicaminis vsu,
Iam Noua Frondentes Insignia nectite Ramos
Aëria ex VLMO, Iatrumq; incingite Frontem.
Hic debetur Honos, hic MARCI praemia Virtus
Demeret ANTONI, atque Nobilis ipsius ornat
Planta Domum, decore placidissima, Aurea: Setis
Protulit in tantum quas Aetas Arte Medendi
Laudes? concedit Veterum cui summa Virorum
Fama VLMI? cui par fulget? cui tanta futuro
Gloria mortali posthac cumulabitur aeuo?
Quis Rerum Causas, Magnasq; Arcana Parentis
Cognouit melius? quae non attingere Scriptis
Ardua sunt ausi, aut ignorauere Priores,
Purior Eloquio, INVENTIS Prudentior Altis,
Quis meminere? Certoq; magis quis dirigeret Vsu?
Moenibus PATAVI, Doctis quondamq; Athenis
Nōmine, sub celebres quando iactastis Alumnos,
Nunc magis inuectum trans Aethera surgit Fama,
Surgit, nanq; VLMVM celebris genuistis in Oris,
Vnde Salutaris Telluri extenditur Vmbra,
Conspicuumq; ferit sublimi uertice Caelum.

FRAGMENTA
DESVMPTA EX OPERE
MARCI ANTONII VLMI
PATAVINI
CVIVS EST INDEX TITVLVS
Philosophia, & Medicina Barbæ Humanæ.
Hoc est
DE FINE PHILOSOPHICO, ET MEDICO.
Sectionis Tertiæ Caput Sextum.

Finis Medicus Barbæ Humanæ quis existat ex Autoris mente?

DEmonstrauimus apertè satis (nisi turpitèr labimur) ex ijs, quæ hucusq; à nobis dicta fuere, Barbam pertinere ad Facultatem Generatricem Masculinam nostræ Speciei, atque illi necessario, indiuiduoq; nexu coniunctam esse, cuiusmodi Contemplatio extitit merè Phisica, seù Naturalis, egregium, sincerumq; testimonium ipsius Naturæ Maiestatis. Nunc sanè operæ pretium esse videtur (vt prò modulo ingenij nostri asseramus Potestatis eiusdem, atq; Sapientiæ Amplitudinem latè manantem, quę verè Maiestas est.) indicare, docere non minimum, sed maximum emolumentum, atq; subsidium accedere ipsi Arti Medicæ Phylosophica ex huiusmodi Contemplatione. Medicina quippe Rationalis à Phylosophia, non secùs atq; à Fonte Riuus dimanans, consentientibus calculis Doctorum, & Bonorum omnium, proficiscens constituitur, conformatur, hinc protritum illud. Vbi desinit Philosophus, ibi incipit Medicus. Etenim

conclusiones Physicæ sunt Principia ipsius Artis Medicæ, non equidem omnes, at illæ, quę pertinent duntaxat ad Corpus humanum, atque facem quasi præferunt Actiuæ, & Practicæ Medicæ Facultatis parti, quę (vtemur interim verbis Auerroisticis tex. comment. 2. super Cantic. Auicen. Tract. primo Partis primę.) considerat qualiter, & cum quibus conseruet Sanitatē; similiter etiam qualiter, & cum quibus curet Ægritudinem, quod est speciale in Arte Medicinæ, hinc doctissime scripsit Preceptor Aristoteles l. 1. Ethicorum cap. vltimo.

Καὶ τῶν ἰατρῶν δ' οἱ χαρίεντες πολλὰ πραγματεύονται περὶ τὴν τοῦ σώματος γνῶσιν. *quæ vertit Argyropilus in hanc sententiam.*

Elegantes etiam Medici multa plane circà cognitionem corporis tractant.

Dicerem ego simplicissime. Et Medici consummati plura equidem corporis intelligere satagunt. οἱ χαρίεντες vox non pertinet ad elegantiam, gratiam, leporem, festiuitatem, sed potius ad consumationem, apicem rationem, & perfectionem, talem vero gradum ij Medici consecuti sunt, qui Phylosophiam vna cum ipsa Medicina coniunxere, Summa summarum ipsi Medici Rationales. Animaduertas pręterea scripsisse Aristotelem πολλὰ non autem πάντα, sunt enim plura theoremata Phylosophiæ Naturalis, quæ nihil pertinent ad Medicinam, quapropter scitè, catè dixit Plura, non Omnia, quę sunt etiam corporis humani, cognoscenda sibi proponunt Medici eximij, atq; præstantes, quicquid enim ratiocinantur circà cognitionem Corporis humani, eiusq; Partium, illud accipiunt à Phylosophia, cuius interest vestigare, docere Causas totius corporis nostri; sed ne consequentia, & affinitate rerum ducti rapiamur transuersi, dicimus hanc propositionem Demonstratam à nobis de Finę Barbę Humanæ vnam esse ex illis, quæ sunt Principia Medicinæ vtriusq; Contemplantis, & Agentis, nimirum, quod aiunt omnes, Theoricæ, Practicæ, confert enim ad Morbos Cognoscendos, Prædicendos, atque Curandos. Hoc autem nobilissimo, & vtilissimo Auctario nos primi post homines natos (quæ fuit Dei Optimi Maximi benignitas miserantis, cui semper sit honor, & Gloria) Medicinam donauimus, & illustrauimus. quo si vti nouerint Medici reipsa intelligent, non minimam accessionem ipsi Arti factam fuisse: nec vitio nobis vertendum est, si palam profitemur nos esse Autores, & Inuentores, quando veritatem enuntiamus, & licet interdum de semetipso honorificè loqui, non enim semper laus in proprio ore sordescit. audite, legite Plutarchum.

Seipsum absq; culpa reprehensionis laudare aliquis potest, si Calumniæ, aut accusationis depellendæ gratia hoc facias, vt Pericles.

Ac mihi quidem vos irascimini, ei viro, qui nemini vestrum cedo vel Peritia rerum, vel elocutione intellectarum, vel Amore Patriæ, vel Pecuniæ despicientia. Plut. Non enim crimen modo Arrogantiæ, Vanitatis, & Ambitionis effugit

effugit, tunc de se magnificè loquendo: sed & Altitudinem Animi, & Virtutis declarauit magnitudinem, eo ipso Inuidiam opprimentis, quòd deijci se, & frangi non est passa.

Cùr itaq; mihi non liceat huius Auctarij nùnc, nùnc indicandi, docendi ad Medicinam faciendam spectantis prędicasse me Autorem, Inuentorem esse? Posteritas admitte fidem, vosq; Ingenuæ Contemporaneorum Mentes nullum Argumentum adeò futile posse vnquam excogitari, deridendum, & commenticium, quod non pręiuerit aliqua spetie dignitatis huic meo, in Finis Barbæ humanæ inuestigationem suscepto, ridebant ipsum homines nescioqui, subsannabant, illud veteris ægri somnio comparantes, at nè surgat Erynnis. St.velint, nolint Maleuoli de me vniuersa loquetur Posteritas, non vt de Rhapsodico scriptore, Interpoli, Mangone, sed Autore Principe, Inuentore, atq; eius ordinis, qui protulerit Artis Medicæ ipsa Pomœria, sed audite, legite Senecam lib. sexto Nat. quæst. 5. cap.

Illud ante omnia mihi dicendum est, Opiniones veterum parum exactas esse, & rudes. Circa verum adhuc errabatur: Noua omnia erant primò tentantibus, pòst eadem illa limata sunt: & si quid inuentum est, illis nihilominus referri debet acceptum. Magni Animi Res fuit, Rerum Natura latebras dimouere, nèc contentum exteriori eius conspectu, introspicere, & in Deorum secreta descendere. Plurimum ad inueniendum contulit, qui sperauit posse reperiri. Cum excusatione itaq; veteres audiendi sunt; Nulla Res consummata est dùm incipit. Nèc in hac tantum Re omnium maxima, atque inuolutissima; in qua etiam cum multum actum erit, Omnis tamen Aetas quod agat inueniet; sed in omni alio negotio longè sempèr à Perfecto fuere Principia.

Omnis Ætas certè aùt ad Scientiam, aùt ad ipsam Diligentiam adijcit, Sed Finem Barbæ Humanæ Medicum, seù ad Medicinam, ritè, rectè faciendam qui pertinet, iàm do vobis, atq; simplicissimè, illum audite, legite. Proœmij enim cuiusdam loco, quæ hucusque narrauimus, dicta sunto, & in Philosophicam Vltionem eorum hominum, qui me dixere secreto, pinxere insusurrantes Analphabetum: vos nùnc appello Catones, qui Risistis.

Finis Medicus Barbæ Humanæ ex Autoris mente.

Barba Pars Faciei, & quæ necessario consequitur Facultatem Generatricem Masculinam Speciei nostræ, est Index Temperamenti Organorum deseruientium eidem Facultati, ac præsertim Testium: indicat vero Barba ex sui ipsius Differentijs omnibus Accidentalibus.

Hanc Propositionem ego interim accipio, *Barba est Pars*, quam in Phisiologia Pilorum nisi Demonstraui, saltem Rationibus quasi Demonstratiuis plenissimè asseueraui. Sunt enim iuditio meo Pili, iureq; merito dici debent Partes Corporis Zoophytę, Cutis enim Solum, Pilus existit Planta, hinc à me Pili vocantur Animali Plantæ, seù Plantanimales. Materia Pilorum, ex qua generantur, non est Excrementum, sed Sanguis, & Proprius, nimirum Sanguis, qui à Virtute, seù Facultate Pilifica conformatur in substantiam talem characteristicam. Pilorum Barbalium verò Materia est Sanguis consummatus Principij nostræ Speciei Masculini, scilicet Sanguis Genitalis, Genitalibusq; Spiritibus repletus, & perfusus Indiuidui Maris humanæ speciei. Declaraui hęc omnia in Opere meo in asseuerationem Maiestatis ipsius Naturæ, insuper ostendi Falsitatem Doctrinæ Antiquorum hactenus ab omnibus vsurpatæ, vel vt satius dicam, receptæ, quæ teneri non potest absque Blasphemia in ipsam Naturam, & flagitiò Phylosophico. Ferant amabo interea mortalium ingenuę mentes, liberaliter, non seruiliter philosophantes, exibit nanq; & breui (nisi quid penitus aduersetur; homini quippè debent esse omnia humana meditata) mea Physiologia Pilorum, in qua legent mortales quicquid à Græcis, Arabibus, Latinis Priscis narratum Historicè, aut Physicè scriptum fuit, vnde sumi possunt argumenta aduersus Principia nostræ Phylosophię, & Doctrinę: intellexerint homines multiplex testimonium, & admirandum scilicet Pilos oriri in abscessibus, in partibus internis corporis nostri, externis omnibus iuxta testimonia semper veterum Scriptorum non enim referam illos homines, qui noti iam sunt, & aluntur apud Serenifs. Ducem Parmensem, Adhuc Pilos Magiæ Naturalis beneficio Generari, non Generari, eorundem insuper Generationem Accelerari, & Retardari vno subsidio Magico Physico, quod euocat suis ex Principijs Barbam quoque in ipsis Fœminis nostris, vt enim Generis nostri aliquę Fœminæ obtineant Barbam omnibus numeris æquipollentem Barbę virili, nimirum eandem prorsus iuxta omnes differentias Accidentales, atque id ex sese, interno vno solum Principio, attamen Barbam possunt habere Mulieres ex auxiliaribus, & externis præsidijs.

Barba necessariò consequitur Facultatem Generatricem Masculinam Generis nostri. Hæc est vna Propositio, quæ in superioribus à me satis probata fuit.

Barba ex Differentijs omnibus Accidentalibus est Index Temperamenti Partium Organicarum deseruientium Facultati Generatrici Masculinæ Generis nostri, atq; præsertim ipsorum Testium.

Nemo non videt in Logicis etiam leuiter exercitatus hìc esse tres Propositiones: quarum vna hæc, *Barba est Index Temperamenti*. Altera verò existit, *Barba est Index Temperamenti Partium Organicarum deseruientium*

Facultati Generatrici Masculinæ speciei nostræ. Tertia demum Propositio, *Barba est Index præcipuè Temperamenti ipsorum Testium Masculinorum*. Prima Propositio recipitur ex communi consensu Philosophorum, & Medicorum omnium, tàm Veterum, quàm Neotericorum. Secunda innititur Doctrinæ à me iam Demonstratę, quia Barba est consequens inseparabile Facultatis Generatricis Masculinæ, cuius Opera, & Organa sunt Corporea. Tertiam Propositionem ego interim accipio, ex hac Hippotesi. *Testes existunt Organa præcipua Facultatis Generatricis Humanæ Masculinæ, in quibus tanquam Officinis conformatur Semen, vndè Fœtus, & Homo.* Quæ Propositio est controuersa, cum diffideant inuicem Aristoteles, atq; Galenus: hic enim Testes, ille vero Meatus, aut Poros spermaticos asserit obtinere principem locum in Partibus Genitalibus, ego interim accipio sententiam Galeni, reijciens Opinionem Aristoteleam, quæ meo iuditio est penitus Falsa. Demonstraui Falsitatem illius in Capite, quod huic erat præponendum, non est autem editum, quia perplura obstiterunt, & aduersantur mihi vt cogar quasi ad Clepsydram exarare lineis etiam ferè præscriptis. Ego si quicquam nunc mentior, viuam, & moriar infœlicissimus omnium mortalium. Aristoteles in Philosophia Testium lapsus est fœdissimè, atq; non solum in Logica, sed etiam in Philosophia, repugnans adhùc sibimetipsi, quæ sigillatim ego indicaui, & legentur; quia omnino curabo ędendam huiusmodi Philosophiam, nùnc interim obstringens Fidem meam, vndè apparebit ipsos Testes esse Officinas Seminis, quæ fuit opinio priscorum Sapientum, atq; Physicorum Aristotele Seniorum, cum scripserit ipse in hanc sententiam. Arist. lib. Quinto de Gen. Anim. cap. Septimo.

Causa hæc est quamobrem Execta mutentur in Fœminam, tum voce, tum et am reliqua Forma, quoniam itá accidit vt Principium laxetur, ex quo intentio Corporis est; Non vt quidam existimant, quod Testes ipsi Copula sunt multorum Principiorum. quę Propositio in textu Græco legitur his verbis.

Αλλ' ὀυχ ὥσπερ τινὲς ὑπολαμβάνουσιν, αὐτοὶ οἱ ὄρχεις εἶναι σύναμμα πολλῶν ἀρχῶν. Dicerem ego simplicissimè.

Nòn sanè quemadmodum opinantur aliqui ipsis inesse Testibus Σύναμμα *plurium Principiorum*. Quæ Propositio veterum Sapientum existit verissima, & bellè docuerunt Prisci voce Figurata, seu Metaphorico dicendi genere ipsorum Testium Facultatem, Vim Potestatem, atq; Naturam. Est enim vis conficiundi Seminis Facultas Facultatum congregatio, coitio, Synodus, Sinagoga, Α'μμα Vnio, cohibitio, vinculum, Nodus. Emphasim habet miram particula Συν, veluti nemo non nouit. Omnino si Testes existunt Officinæ Seminis, & Semen sit Animal in Potentia, Facultas Testium Seminalis est iure merito nuncupanda Facultas Facultatum, &

Organum Specificum erunt ipsi Testes Organorum omnium; quemadmodum & Manus dicitur ab eodem Aristotele *Instrumentum Instrumentorum*, quæ Propositio est Obscura, licet pronuntietur ab omnibus. Ratio obscuritatis est in voce *Instrumentorum*, quæ debent referri ad Intellectum Practicum, vt Instrumenta sint Artificialia. Quando autem dicimus nos, Testes existunt Organa Specifica Organorum omnium, nòn intelligimus de Organis, vèl Instrumentis ad Artem, seu Artium Chorum spectantibus, at de Organis Physicis, & corporis Indiuidui humanæ Speciei, nam in Semine stat Vis illa, & Facultas Formatrix, Diuinam quam nuncupauit Galenus, vtensq; Spiritibus proprijs Morphoticis. At hæc alias, & apertius, & plenius docere conabimur. Veniamus iam ad indicandam veritatem huius Propositionis. *Pili sunt Indices Temperamenti Corporis nostri.* Quæ Doctrina communis est Græcorum, Arabum,& Latinorum omnium, atq; adeo omnem extra controuersiam posita, & sempèr accepta. Referremus autem sigillatim Principum virorum in Arte Medica Doctissimorum ex communi ætatum consensu Testimonia, elucebit quippè sensibiliter magis Veritas ipsa, manu quasi contenta, & comprehensa, cui accesserit, & illud emolumenti, iuniores vt cognoscant Quæ, Quot sint Differentiæ Accidentales eorundem Pilorum,ex quibus,veluti Notis,deprehenditur ipsum Temperamentum. Hinc eorum quasi manuducentur mẽtes ad cognoscendam varietatem Temperiei Testium (quæ est Pars nostri Corporis Princeps,velut Indiuidui Specifici) ex varietate Differentiarum Accidentalium ipsius Barbæ, quæ & ipsa existit Pars Faciei præcipua, & Specifica, nanq; respicit Indiuiduum hominem, nòn vt est duntaxat Indiuiduum, at ipsum quatenus est Principium Vnum Facultatis nostræ Generatricis, nimirum quatenus ipse homo Mas Indiuiduum est Indiuiduum Specificum. Quapropter apparebit omnino, & manifesto constabit quam longinquo interuallo aberrarint Maiores nostri in Barbæ Physiologia,cum illam considerauerint, deq; ipsa eadem tulerint sua Decreta absq; vlla consideratione Differentiarum Accidentalium, quę inexistunt Barbæ. Cuiusmodi reticentia, & erratum non potest ferri absq; summa ignominia Naturæ, in cuius operibus nihil frustra fieri vnquam videmus. Natura quippe, & Finis idem est, quod apertissimè declaraui in Capite superiori proximo, at non edito, edendo tamen, ac breui, aduersus in quo dispu- tamus Aristotelem dę Fine Testium. Sed prosequamur filum orationis instituta, atq; Galeni Testimonia legenda, & audienda proponamus ex libro Artis Medicę desumpta, vbi satagit vestigare nullo non ex inditio Temperiem Corporis totius, atq; Partium Principum, quapropter considerans Pilos de ijsdem loquens in hanc sententiam scripsit:

Capite Octauo, Sub Rubrica Optima Constitutionis ait. Horum autem corporum

porum dignotiones sumendæ sunt, quantum pertinet ad Aspectum, A Colore optimo; Et Leuitatis, atque Hispiditatis Mediocritate.

Cap. 13. Sub Rubrica. Signa Bonæ temperaturæ Cerebri. Talibus Capilli Capitis, cum adhuc sunt Infantes Subrussi; cùm verò Pueri Subflaui; cum iam adoleuerint Flaui fiunt, Medijq; sunt inter eos, qui omninò sunt Crispi, & Simplices: non tamen facile Caluitium patiuntur. Quæ vero dicuntur posterius dicenda inditia sunt, accipere oportet, vt in bonam habentibus temperiem habitationibus. Quæ autem ad Capillos attinent, non ad Locorum tantum, sed ad Humorum quoq; Temperaturam, qui Cerebri Temperaturæ Proportione respondent, sunt referenda. Si verò Calidius sit, quam oporteat, in altera verò Oppositione bonam habeat Temperaturam, Siquidem in Caliditate excesserit, omnia, quæ dicentur, Validiora erunt inditia: Sed si paruus fuerit excessus, Imbecillia. Communis autem hæc ratio statuatur in omnibus Partibus, quarum in Temperaturis vniuersis sumus inditia tradituri.

Galenus duo affert Documenta, Vnum pertinet ad Errorem fugiendum, Respicit vero Alterum Cognitionem certiorem, quam consequimur Temperamenti, beneficio huiusmodi Notarum, seù Inditiorum. Prior continetur in hac Propositione: Signa hæc Temperamentorum interstinguendorum sunt vera, & consideranda in Regione temperiei Bonæ. Vtimur interea textu latino, carentes græco. Si quis dijudicare vellet ex huiusmodi inditijs in Arte Medica scriptis à Galeno Temperiem corporum, aut Scotorum, aut Aethiopum, is errauerit, nam hisce regionibus non conueniunt. Rationes habentur in Philosophia, & in Medica Facultate, qui illas disputat, is Mare Cœlo miscet, confundit scientias, & non docet, qui est error communis, atque Discipulis perniciosus. Phylosophantur enim in Medicina. Respicit alterum Documentum cognitionem certiorem, scribit Galenus Capillos esse Indices Temperaturæ Humorum, qui Cerebri Temperaturæ Proportione respondent, subiungens euariare Capillos, perindè ac euariant ipsa Temperamenta Cerebri, & sanguinis Cerebralis, Variatio Pilorum, seu Capillorum consistit in Differentijs Accidentalibus eorundem (liceat nunc mihi nomine varietatis abuti) quapropter satagere oportet nulla non adhibita diligentia, vt interstinguamus Temperamenti recessũ à Mediocritate, in cognoscendis minimis quibuscunque momentis Differentiarum Accidentalium Pilorum, quarum cognitio tradi non potest, sed vsu percipitur. Plus enim est in sensu, quàm in sermone. Oculis acerrimis, Vsu diutino, diligenti, opus est, & qui hæc non intelligit, vel præstare potest, nunquam erit bonus Medicus in Curandis morbis; Fortunà hic non Arte medebitur, nisi hæc à me dicta percipis, abijcias librum. qui Temperamenta Corporis, & Partium non interstinguit, & Docta Coniectura non cognoscit is operam ludit in Medicina tractanda, &

Carnifex non Medicus est nuncupandus. proh Malum. *In hac Artium sola euenit, vt cuicunq; Medicum se professo statim Credatur, cùm sit Periculum in nullo Mendacio Maius in hac nimirum Arte.* Scripsit illud Plinius in Historijs, locum signatum haud recordor, si rationem quæras, in promptu est, Irrepit quippe ignauus, ignarus quicunque mentes hominum, & Aratris non Medicinæ natus internuntia Specie salutaris Artis, vsqueadeò in Blandissimis, desideratissimisq; Promissis maximè caligat Genus humanum, attamen verissimum est, quod scripsit Præceptor Aristoteles l.2.Eth. capit.vltimo.

Ἄλλοι γὰρ πρὸς ἄλλα πεφύκασιν. Alij nanq; ad Alia nati sunt, quod & in Politicis lib.Sept.cap.Decimo Tertio, enuntiauit inquiens.

Ἀλλὰ μὲν ἀγαθοί γε, καὶ σπουδαῖοι γίγνονται διὰ τριῶν, τὰ τρία δ᾽ ἐστὶ ταῦτά ἐστι, φύσις. Ἔθος: λόγος. Quæ Latinus interpres vertit in hanc sententiam. Atqui Boni quidem, & Studiosi fiunt propter tria. Sunt autem hæc tria, Natura, Mos, & Ratio.

Cuiusmodi sanè interpretatio, quantum pertinet ad Propositionem primam, tota (quod aiunt) Diametro à sensu Aristoteleo differt. Nam Stagirites considerans Apicem summum, & Metam illam Supremam, quam attingere possunt humana ingenia ex sese, ait illa peruenire ad Gradum huiusmodi, quotiescunq; Natura Mos, & Ratio ipsis adsint, ex his enim tribus homines euadunt Primarij, & Consummati, *diciamo noi in lingua nostra. Fior d'Ingegno, Cima d'huomini, e senza paragone,* quod Plinius dixit de Menandro. *Litterarum subtilitati sinè æmulo genitus.* Homines ἀγαθοί, Boni dicti sunt ab interprete, qui tamen intelligi debent in suo genere Primi, & est doctrina etiam Galeni, qui loquutus est in hanc sententiam.

Optimum Triticum dixit ἀγαθὸν πυρὸν: Maiores etiam soliti sunt ἀγαθοῦ vocabulo vti, ad notandum id omne, quod in suo Genere Primum est. Com.2.in lib.Hipp.de Artic.Text.Com.45.

Quapropter vertendum foret ad Galeni, & Veritatis mentem, ac normam. Atq; homines fiunt quidem, & Eximij, & Clarissimi propter tria. hanc porrò Doctrinam Aristoteles desumpsit à Platone, cui tamen acceptam referendam haudquaquam meminit, & hoc est Vitium huic Viro peculiare, quod satis nouere mortales in vtriusq; horum Præceptorum Doctrina exercitati. Quamobrem nullius mens ingenua vnquam laudauerit Aristotelem, qui fuit ingratissimus Discipulus erga Magistrum; in Philosophia Causæ Finalis Testium vtitur etiam Argumento, vel sententia Platonica, neq; illi eam reddidit: fucos tales videre omnibus licet in Ethicis, Politicis, cæterisq; operibus Stagiriticis, quapropter in mea Adolescentia proposui mihi librum scribendum, cuius plura sunt semina, & In-

dex

dex Titulus existit. *Aristoteles Discipulus*. Qui fuerint mores à Seminio, & conformatione Corporis ipsi Aristoteli innati docui satis, atque ex eius Principijs in Opere meo, quod inscriptum est, breuiq; publicabitur. *Historia Prisca Barbæ Humanæ*. At in viam reuertamur. Erit nè vnusquisq; Medicus, vbi nonnulla ex triuio nouerit? Non ex Pallio, Bullis, & Anulo censendi sunt Medici, at ex Doctrina Physica, Medica, quibus adsit Comes experientia veruntamen temporibus nostris maximo mortalium damno Medicorum visuntur Myriades, qui abutentes puerili credulitate nonnullorum Tyranni regnant, sed, quod fertur, *Similes habent iàm Labra Latucas*, cui æquipollet Gonellæ Morionis famigeratum Dicterium. Doctissimi Medici satis nouere quot labores, vigilias requirat hæc Ars Medica, cuius Coryphæi semper balbutiunt, nam proficiunt equidem in illa addiscenda, perficiuntur verò nunquam, & optimus is existit Medicus, qui minimùm, & perarrò aberrat, Nemo enim, & eximius alicubi, aliquando non errat: quæ vna est inter causas, quapropter vehementer cupiam, expetam huic Arti renuntiare. At nescimus quid Petamus. Vrgeamus porrò negotium susceptum.

Cap.14. Sùb Rubrica. Signa Calidi Cerebri, Capilli quoq; in his statim in lucem editis habent in Capite Ortum: Et cum plurimùm in Caliditate à Mediocri Temperatura recesserint Nigri, & Robusti, & Crispi fiunt: Cum verò non multum Subflaui quidèm ab initio fiunt, deinde Nigricant, ac progredientibus Aetatibus Caluitium patiuntur, atq; eò magis, qui plus modico sunt Calidiores.

Cap.15. Sùb Rubrica. Signa Frigidi Cerebri. Frigidioris verò quàm oporteat Cerebri Inditia quoq; sunt Capilli Recti, & Ruffi, & Stabiles, & qui longo post Natiuitatem tempore Nascuntur Tenues, atque initio Malè Nutriti.

Cap.16. Sub Rubrica. Signa Cerebri Sicci. Siccioris autem Cerebri Inditia sunt Capilli Robusti, & qui celerrimè eis statim innascuntur. Crispi autem potiùs sunt quàm Recti: citò autem Calui fiunt.

Cap.17. Sùb Rubrica. Humidi Cerebri Inditia. Humidioris verò Cerebri Indicia. Capilli Plani, & nequaquam Calui fiunt. Et hæ quidem simplices sunt Intemperaturæ.

Cap.18. Sub Rubrica. Calidi, & Sicci Cerebri Signa. Compositæ autem primùm Calida, & Sicca, secundum quam, & Citò Calui fiunt, & prima quidem Capillorum Generatio est Celerrima; ac Plurimo abundans Alimento, Capillos verò habent, & Nigros, & Crispos.

Cap.19. Sùb Rubrica. Calidi, & Humidi Cerebri. Si verò Humiditas

adiungatur Caliditati, parùm vtrisq; Qualitatibus superantibus Mediocritatem, & Capilli Recti, Subflaui, & non facile Calui fiunt.

Cap. 21. Sub Rubrica de Sensibus. Sensus autem eorum in Iuuentute quidem omnes vigent, atq; omni vitio carent, sed progrediente ætate citò marcescunt: & vt Summatim dicatur. Omnes circa Caput celerrimam Senectutem ostendunt. Quarè & citò Cani fiunt: Capilli verò ipsis quidem editis vix exeunt, & Malè Nutriuntur, & Ruffi sunt: in Progressu autem Aetatis superante magis Frigiditate Caliditatem, quàm Siccitate Humiditatem multum non Caluescunt. E contrà verò si contigerit Siccitatem quidem plurimùm dominari Humiditati, Frigiditatem verò Caliditati parùm Calui fiunt hi.

Cap. 22. Sub Rubrica. Signa Cerebri Frigidi, & Humidi. Humidæ verò, & Frigidæ Cerebri Intemperaturæ homines non fiunt Calui.

Cap. 29. Sub Rubrica. Signa CORDIS calidi. Calidioris igitur Cordis hominibus Thorax est Hispidus; & præsertim Pectus, & quæcunq; illis Partes Proximiores.

Cap. 30. Sub Rubrica: Signa Cordis Frigidi. In Frigidiore uerò Corde homines Nudum Pilis habent Pectus.

Cap. 33. Sub Rubrica Signa Cordis Calidi, & Sicci. Calidum, & Siccum Cor qui habent, hi præ cunctis Pectus habent maximè Hirsutum, & Ilia.

Cap. 34. Sub Rubrica. Signa Cordis Calidi, & Humidi. Si uerò Caliditas unà cùm Humiditate dominabitur, minùs quidem his quàm diximus, sunt Hirsuti.

Cap. 35. Sub Rubrica, Signa Cordis Frigidi, & Humidi. Humidioris uerò & Frigidioris Cordis homines etiam Glabrum Pectus habent.

Cap. 36. Sub Rubrica. Signa Cordis Frigidi, & Sicci. Frigidioris uerò Cordis, & Siccicioris homines habent maximè omnium Nudū Pilis Pectus.

Cap. 37. Sub Rubrica. Signa Calidi HEPATIS. Hepatis Calidioris Inditia, his Venter, & Ilia Hirsuta.

Cap. 38. Sub Rubrica. Signa Hepatis Frigidi. Frigidioris uerò Hepatis hominibus, nisi à Corde calefiat, Venter illis Glaber est, & Ilia.

Cap. 41. Sub Rubrica Signa Calidi, & Sicci Hepatis. Calidioris uerò simul ac Siccioris Hepatis Inditia Ilia plurimùm Hispida:

Cap. 42. Sub Rubrica. Signa Hepatis Calidi, & Humidi. Humidius autem ac simul Calidius Hepar minus quidem quàm Calidius & Siccius Ilia reddit Hispida:

Cap. 43. Sub Rubrica. Signa Hepatis Humidi, & Frigidi. Humidius autem, & Frigidius Hepar habet Ilia Glabra: Sanguinem uerò ad Pituitæ naturam accedentem generat, cùm Venarum Angustia sic & reliquum

afficit

efficit Corpus, nisi à Corde ad Contrariam Naturam transferatur.

Cap. 44. Sùb Rubrica. Signa Hepatis Frigidi, & Sicci. Frigidius autè & Siccius Hepar cum Pauco Sanguine, & Venarum Angustia efficit Corpus, atq; Frigidius, & Ilia Glabra, nisi & hic Cor dominetur.

Cap. 45. Sùb Rubrica Signa Calidæ, Frigidæ, Humidæ, Siccæ Temperaturæ TESTICVLORVM. Temperatura uerò Testiculorum Calida quidèm celerrimè Genitales Partes obsepit PILIS, simul autem & circumiacentes attingit Partes. Frigidior uerò Contraria efficit.

Cap. 46. Sùb Rubrica. Signa Calidæ, & Siccæ Temperaturæ Testiculorum His Genitales Partes citissimè Hispidæ fiunt, atq; omnes, quæ circumstant, Suprà quidèm usq; ad Vmblicū, Infrà uerò usq; ad media Femora.

Cap. 47. Sùb Rubrica. Signa Calidæ, & Humidæ Temperaturæ Testiculorum. Si autem Caliditas Humiditati coniungatur Hirsuti quidem tales existunt minus.

Cap. 48. Sùb Rubrica. Signa Frigidæ, & Humidæ Temperaturæ Testiculorum. Si uerò Frigidiorem, & Humidiorem Temperaturam habuerint Partes circumpositæ Glabræ sunt.

Cap. 51. Sùb Rubrica. Signa Moderatæ Temperaturæ Moderatæ Temperaturæ Inditia secundum totum Animalis Habitum. Capilli Flaui, & ut plurimùm Mediocritèr Crispi. Atq; paulò inferius ait. *Medium est enim exquirere huiusmodi Corpus intèr omnes Excessus, ut qui ad ipsum dicantur, & cognoscantur. Nam &* Crassum *Corpus ad hòc comparatum dicetur Crassum & Tenue: ad hoc eodem modo, &* Carnosum, *& Macilentum: & Pingue, & Durum, & Molle, & Hispidum, & Glabrum. Nullius igitur horum Mediocritas est, sed qualis Polycleti Regula ad summum totius peruenit Mediocritatis, adeò ùt neq; tangentibus Molle uideatur neq; Durum, neque* Calidum, *neq; Frigidum: inspicientibus uerò neq; Hirsutum, neq; Glabrum.*

Cap. 52. Sub Rubrica. Dè Corpore Calidiore. Quecunq; autem in Caliditate à Medio recedunt, nòn tamèn in Humiditate, & Sicitate ait Tantò uerò magis Hirsuta sunt, quanto, & Calidiora, & Capillos Nigros habent.

Cap. 53. Sub Rubrica. Signa Frigidæ Temperaturæ. Frigidioris autem, Temperaturæ Inditia sunt Pilorum Carentia: Color autèm una cùm Capillis Ruffus.

Cap 56. Sùb. Rubrica. Calidæ, & Siccæ Temperaturæ. Calidior simùl, & Siccior est Hirsuta magis, & Capillos Nigros habet.

Cap. 57. Sùb Rubrica. Signa Calidæ, & Humidæ Temperaturæ. Si uerò parùm quidèm Humidior sit, multò uerò Calidior Molliores quidèm parùm huius modi sunt hìs, qui Bonam habent Temperaturam, & magis Carno-

 si,

si, non parum uerò Hirsutiores, Nigri uerò eius Capilli.

Cap. 58. Sùb Rubrica. Signa Frigidæ, & Humidæ Temperaturæ. Frigidior autem, atque Humidior Temperatura, si parum quidem utraq; augeatur Pilis Nuda est. Si uerò magis excesserit, reliqua quidem sunt secundùm proportionem Augmenti Qualitatum. Color autem unà cùm Capillis Ruffus, quemadmodum si Plurimum utraq; augeatur Liuiditas. si uerò Qualitatum Augmentum fuerit inæquale, eius, quæ superexcesserit, Inditia eminebunt.

Cap. 59. Sùb Rubrica. Signa Frigidæ, & Siccæ Temperaturæ. Si autem Frigiditas unà cùm Siccitate æqualitèr augeatur naturà Glabrum corpus habent. Capilli autem & Color Frigiditatis Modum, ac Proportionem sequuntur. Vbi uero Calida, & Sicca Temperatura in tempore Decrementi in Frigidum, & Siccum labitur Habitum, tunc hi Graciles fiunt, & Duri, & Atra Bilis in eis dominatur, & ob id Nigri simùl, & Hirsuti euadunt.

Tot sanè, ac Talia ex Pilis desumpta Argumenta, quæ docuit Galenus in Arte Medica, propter dignotionem Temperiei cum Totius corporis, tùm eiusdem Partium Principum. Doctrinę huic duo inter Græcos Medicinæ Scriptores, atque nobilissima fama celebres Aetius Amidenus, & Paulus Aegineta subscripsere, subscribentes verò illam eandem fere ad verbum exscripsere, exscriptam suis voluminibus interserentes coniunxere, quam gratia Nouitiorum Ingeniorum, & nos ijsdem insistẽtes vestigijs addidisse huic nostrę præproperę, pręcipitanterq; exaratæ scripturæ non pigebit, sic ea quæ sparsim leguntur apud istos Autores in vnum, & artum contracta faciliori negotio studiosorum subijcientur oculis, certioresq; ij quodammodo euaserint in hac Physiologia Temperierum humani corporis conijcienda ex Pilis, eorumq; Differentijs omnibus Accidentalibus. Quę enim Demonstrabilia sunt à Causis, & Effectis Proximis ex necessitate summa coniunctis intelliguntur: quæ vero Probabilia. Dignitate, Numero ipsorum Opinantium, & sane merito censentur, æstimantur; At legamus, audiamusuè iam ipsum Aetium, qui in Quaternionibus Medicinæ suæ per Breuiarium scriptę loquitur in hanc sententiam ex Interpr. mente.

Cap. 53. Sub Rubrica. Optimi Temperamenti Dignotio. Optimè Temperatus est Homo, si medio modo item se habuerit intèr Hirsuta Corpora, àc Glabra, habuerit autem Capillos, dùm quidem Puer est, Fuluiores, in Vigore autem Aetatis Flauiores.

Cap. 54. Sub Rubrica. Temperamenti Calidi Notæ. Calidius quàm conuenit Temperamentum Totius Corporis dico illud, quod proportionem secundum

cundum Humiditatem; ac Siccitatem inculpabilem habet: qui igitur ab Initio talem Corporis Naturam sunt adepti, augebitur ipsis Caliditas prò Annorum Proportione: Iuxtà Vigorem autem Aetatis palam Calidiores apparent: Hi Capillos Nigros habent: Progressu verò temporis etiam Moderatè Densos.

Cap. 55. Sub Rubrica. Temperamenti Frigidi Notæ. Frigidum ad contactum est his Corpus, Depile, & Pingue: Color autem vna cùm Capillis Fuluior his est.

Cap. 58. Sùb Rubrica. Calidi, & Humidi Temperamenti Notæ Nigri autem sunt ipsis Capilli.

Cap. 59. Sùb Rubrica. Calidi, & Sicci Temperamenti Notæ. Calidum, & Siccum Temperamentum est Hispidius. Capitis autem Pilos Boni Habitus, & Nigros, & Multos habent in Iuuentute: Temporis verò Progressu etiam Caluities sequitur.

Cap. 60. Sùb Rubrica. Frigidi, & Humidi Temperamenti Notæ. Thorax his Pilis Nudus, quemadmodum etiam totum Corpus: Capilli Subfului, præsertim in Iuuentute: & Senescentes non Caluescunt. Atq; paulò inferius. Quod si Frigiditas, & Humiditas, Amplius augescunt, Color vna cùm Capillis Fuluus euadit, si verò Plurimum Augescant Liuidus. At si Inæquale fuerit Qualitatum Augmentum, eius, quæ magis Aucta fuerit, Notę prædominabuntur.

Cap. 61. Sub Rubrica. Frigidi, & Sicci Temperamenti Notæ. Si verò Frigiditas, ac Siccitas ex ęquo fuerint Auctæ Natura habent tales Corpus Depile: Pili, & Color Corporis pro Mensurę Frigiditatis portione se habent. Porrò cùm Calida, & Sicca Temperatura in Tempore Inclinantis Aetatis sæpè transeat in Siccam, ac Frigidam, Habitus talium Gracilis, ac Durus similiter fit verum Melancholicus est, & propterea Nigriores, ac Hispidiores fiunt.

Cap. 63. Sub Rubrica. CEREBRI Temperati Notæ. Temperatum Cerebrum si habent homines, talibus Pili Capitis dùm Infantes sunt Subfului sunt, Pueris verò Subflaui, Perfectis autem Flaui fiunt, Medium quodammodo tenentes inter exactè Crispos, ac Simplices: Neque facilè Caluescunt.

Cap. 64. Sub Rubrica. Cerebri Calidioris Notæ. Si verò Moderatè Calidum fuerit Cerebrum, hominibus his genitis Pili Citò in Capite Oriuntur: Vbi multò sunt Calidiores Temperatis Nigri, & Multi, & Crispi, & Robusti: vbi verò non multò, Subflaui primùm, deinde Nigrescunt, & Progressu Aetatis Caluescunt.

Cap. 65. Sùb Rubrica. Frigidioris Cerebri Notę. Capilli verò ipsis

Recti sunt, & Fului, ac Stabiles, & Multò Tempore à Natiuitate Orientes, Tenues, ac Macri primùm.

Cap.66. Sub Rubrica. *Siccioris Cerebri Signa. Homines huiusmodi sunt Vigilantissimi, & Pilos Robustos Celerrimè vbi Nati sunt, ducunt, Crispos magis, quàm Rectos: Citò verò Canescunt.*

Cap.67. Sub Rubrica. *Humidioris Cerebri Notæ. Pili Simplices, & omnino non Caluescunt.*

Cap.68. Sub Rubrica. Calidioris, & *Humidioris Cerebri Signa. Si verò Caliditati assuerit Humiditas, Vtrisq; parum Excedentibus Modum Capilli Recti, ac Subflaui, & non facilè Caluescunt.*

Cap.69. Sub Rubrica. *Calidi, & Sicci Cerebri Notæ. Hi citò Caluescunt. Prima Capillorum Generatio ipsis Celerrima est, & Probè Nutritur. Sunt autem Nigro, & Crispo Capillo præditi.*

Cap.70. Sub Rubrica. *Frigidi, ac Sicci Cerebri Signa. Sensus ipsis sunt in Iuuentute quidem Sinceri, & per omnia inculpabiles: Verùm progressu Temporis citò Contabescunt, & vt in summa dicam Omnibus Capitis Partibus citò Senescunt, Quare etiam Cito Caluescunt. Capilli ipsis geniti prodeunt quidem Vix, verum Macri, ac Fului, Progressu temporis Frigiditate prædominante Siccitati non Caluescunt. Si verò Siccius obtinuerit Dominium, Parùm hi Caluescunt.*

Cap.71. Sub Rubrica. *Frigidi, ac Humidi Cerebri Notæ: Tales non Caluescunt.*

Cap.77. Sub Rubrica. CORDIS *Calidioris Notæ. Est & Thorax ipsis Hirsutus, & Maximè Pectus, & Præcordiorum Partes Thoraci viciniores.*

Cap.78. Sub Rubrica. *Frigidioris Cordis Notæ: Ex Naturà tales, & Pectus Pilis Nudum habent.*

Cap.81. Sub Rubrica. *Calidi, & Sicci Cordis Notæ. Pectore hi sunt Hirsuti omnium maxime, adhæc & circa Præcordia.*

Cap.82. Sub Rubrica. *Calidi, & Humidi Cordis Notæ. Si vero Humiditas vnà cùm Caliditate dominetur minus quidem Prædictis hi sunt Hirsuti.*

Cap.83. Sub Rubrica. *Frigidi, & Humidi Cordis Notæ. Sunt autem hi Pectore Pilis Nudo.*

Cap.84. Sub Rubrica. *Frigidi, & Sicci Cordis Notæ. Sunt autem Pectore omnino Depiles.*

Cap.85. Sub Rubrica. HEPATIS. *Calidioris Notæ. Præcordia, & venter sunt Hirsuta.*

Cap.86. Sub Rubrica. *Frigidioris Hepatis Notæ. Præcordia, & venter*

ter

ter bis Nuda sunt Pilis.

Cap.89. Sub Rubrica. Calidi, & Sicci Hepatis signa. Præcordia Hirsutissima.

Cap.90. Sub Rubrica. Calidi, & Humidi Hepatis Notæ. Minus quidem, quam Calidum, ac Siccum Præcordia Hirsuta facit.

Cap.92. Sub Rubrica. Frigidi, ac Sicci Hepatis Notæ: Præcordia vero Pilis Nuda sunt, nisi & hic Cor superarit.

Cap.93. Sub Rubrica. TESTIVM Temperamenti Signa. Calidum Testium Temperamentum est Venereum, Fecundumq;, ac Masculorum Generatiuum, & Citò Hirsutas facit Genitales Partes, & circumsitas Moderatè Frigidum verò vice versa. Atq; paulò inferius. *At Calido, & Sicco Testium existente Temperamento vbi gaudeant homines, tales etiam Celerrimè Hirsuti fiunt circa Genitales Partes, & omnes circumcirca sitas, Sursum vsq; ad Vmbilicum, Deorsum vsq; ad Media Femora* Atque paulò inferius. *Si verò Humiditas ad Caliditatem accedat, minus quidem Hirsuti sunt hi: At si Testes Humidi, ac Frigidi Temperamento fuerint Partes circumcirca Pilis Nudæ sunt.*

Hucusq; Aetius. Monere libet interea legentes, Audientes consulendum esse Græcum contextum, quo nos caremus, habebunt enim ex tali lectione Doctrinam fortasse illustriorem, quod volumus Documentum in omnibus Græcis Auctoribus esse tenendum. Nam interpretes, vt candidissimæ Fidei, & Doctrinæ cõsummatæ deerrant nonnunquam à germano sensu ex pluribus occasionibus, & oblatis, & surrepentibus tacitè: cuiusmodi Mala nouerunt abunde satis, qui in hoc versati sunt interpretandi munere. Quin Genius, & Ingenium officio plerunq; non respondet licet vrgeas, & quod aiunt pectore toto incumbas, expertus loquor, qui semper sum interpretatus, linguas coniungens earum addiscendarum causa, quod est Ciceronis præceptum salutare, nisi saluberrimum, & compendij prorsus ineffabilis ad acquirendas, & Scientias, & Linguas, quæ, stylo nõn vsurpato, infideliter hærent. Est sane laboriosum studendi genus: At quid præclarum, & non item arduum? Vsus emollit Duritiem omnem. Sed Paulum Aeginetam Galeni Notarium audiatis, legatis. hic, Libro Primo suæ Medicinæ Cap.61. Sub Rubrica. Dignotio Corporum Distemperatorum ait ex interprete in hanc sententiam.

Quæcunq; Corpora Moderatò Calidiora sunt, Nigros Pilos habent, & moderatè sunt Hirsuti.

At Frigidioris Temperaturæ Signa sunt Glabritudo.

Sicca verò Temperies est Hirsuta.

Cæterum

Cæterum Calida, & Sicca Temperatura, est Extremè Hirsuta: & Capitis Pilos Multum Augescentes, & Nigros, & Multos in Iuuenili Aetate habent: Progressu verò Temporis etiam Caluities sequitur. At si Frigida, & Humida sit Temperies, Corpus Totum est Pilis Nudum: Cutis verò, & Tenera, & Alba, & Pili Subfului maximè in Iuuentute, & Senescentes nòn Caluescunt. Verum Humiditate, ac Frigiditate amplius aucta Color vnà cum Pilis Fuluus fit, si verò plurimum Augescunt Liuidus. Si verò paulo Humidior fuerit, tales Moderatis paulò Molliores sunt, ac Carnosiores, nòn paulo autem Hirsutiores: Nigri autem ipsis sunt Pili. Si verò Frigiditas cum Siccitate pariter fuerit Aucta, Naturà Corpus habent Pilis Nudum: At Capillorum Color ad Frigiditatis mensuram respondet.

Cap.63. Sub Rubrica. CEREBRI Temperamenti nota. Temperati Cerebri hominibus Capilli Capitis dùm Infantes sunt Subfului, Pueris autem Subflaui: Perfectis autem Flaui fiunt, & Medium Modum inter exactè Crispos, & Simplices tenentes, non tamen facile Caluescunt. Si verò Calidius moderato fuerit Capilli his genitis statim in Capite fiunt: Siquidem multò fuerint Calidiores, Nigri, & Fortes, & Crispi: Si verò non multò Subflaui primùm, deinde Nigrescent, progressu autem Aetatis Caluescent.

At Frigidioris, quàm conuenit Cerebri Notæ sunt, Capilli Recti, Fului, Durabiles. Siccioris autem Cerebri Notæ sunt, Nam huiusmodi homines Capillos Robustissimos, ac Citissimè, vbi sunt geniti, Producunt: Crispos magisquàm Rectos: breui autem Caluescent. At Humidioris Cerebri Capilli Simplices sunt, & omnino non Caluescunt. Cæterum Calido & Sicco Cerebro existente, Citò Caluescunt: Prima tamen Pilorum Generatio Celerrima ipsis est, ac Plenissima, & si parum quidem excesserint ambæ Moderationem Capilli Recti, & Subflaui; & non facile Caluescunt. At verò Frigidæ, simulq; Sicca Cerebri Temperatura Omnia circa Caput citò Senescunt, & Capilli ipsis genitis Vix Emergunt, atq; hi Macri, ac Fului. Porrò Humidæ, ac Frigidæ Temperaturæ Cerebri homines nòn Caluescunt tales.

Cap.65. Sub Rubrica. CORDIS Notæ. Cordis Calidioris Notæ sunt. Thorax Hirsutus; maximè Pectus, & quæ circa Præcordia his propinqua sunt. At Frigidioris Cordis hominibus Glabrum Pectus est. Calidum porrò, ac Siccum cor si habent, hi omnium maxime Hirsuti sunt Pectore, & circa Præcordia. Si verò Humiditas cùm Caliditate præualuerit minùs quidem hi Hirsuti sunt prædictis. Humidioris autem, ac Frigidioris Cordis habent hi Pectus Pilis Nudum. At Frigidum, & Siccum cor

habentes

habentes Pectore sunt maximè omnium Depiles.

Cap.67. Sub Rubrica HEPATIS. Temperamenti Notæ. Hepatis Calidi Notæ sunt: Præcordia, & Venter Hirsuta. Frigidioris autem Notæ sunt. Præcordia, & Venter Pilis Nuda. At vero Calidi, simulq; Sicci, Hepatis Signa sunt. Præcordium Hirsutissimum. Calidum verò, ac Humidum Hepar minusquàm Calidum, ac Siccum Præcordia Hirsuta facit. Frigidius autem, ac Humidius Hepar Præcordium Depile habet. Frigidum verò, ac Siccum, Hepar Præcordium Pilis Nudum habet; nisi, & hîc Cor superarit.

Cap.68. Sub Rubrica. TESTIVM Temperamenti dignotio. Testium Temperamentum Calidum Citò Genitales Partes Hirsutas facit, attingit autem & Vicinas Partes. Frigidum verò, Viceuersa. At Calida, & Sicca Temperatura Moderatè vbi insit, Tales Celerrimè Hirsuti fiunt circa Genitales Partes, & omnes circumsitas sursum vsque ad Vmbilicum; Deorsum vsque ad Media Femora: Multum est Concitata talis Temperatura ad Venerem; & Celerrimè Satiatur: & si Cogatur, Læditur. Si verò Humiditas Caliditati copuletur, Hirsuti quidem Minus tales sunt, sed Magis Semine abundant: At si Humidi, ac Frigidi Temperamenti Testes fuerint Partes circumcirca Pilis Nuda sunt.

Nonnè hucusq; probauimus apertissimè Propositionem superius allatam, quæ talis est? *Pili sunt Indices Temperaturæ, cum Totius Corporis, tum Partium præcipuarum.* Quod est à Græcorum Autorum scripturis desumptum Testimonium, eorumq; celeberrimorum. Sane Galenus in suorum Operum Voluminibus (quemadmodum exercitati in eius lectione cognouerunt) sæpius meminit huius Inditij à Pilis desumpti propter cognitionem Temperamentorum Caracteris, hæc porrò loca hîc referre non vacat, neq; interest, cum abunde satis vel suspiciosissima etiam Ingenia docuerimus à Pilis desumi Inditium Temperamenti, atq; ex illis operibus, quæ maxime versantur circa cognitionem eorundem Temperamentorum. Si quis adhuc alia eiusdem Gal. satagit intelligere Testimonia, is legat librum Secundum de Temperamentis. Nunc accedamus iam ad Arabum præclarissimorum Doctissima Testimonia referenda, & Auicennæ prodeat Sententia, quæ legitur Lib.Pri.Fen.2.Doct.3.

Cap.31. Sub Rubrica. De Signis Complexionum. Capitis initium est hac Propositio. Signorum Genera, quibus Complessionum dignoscuntur Dispositiones, sunt Decem. Atq; duobus Inditijs narratis, demum ait.

Tertium verò Genus est Signorum sumptorum ex Capillis. Et ipsa sunt, quæ sumenda sunt ex parte horum Modorum, qui sunt. Velocitas Origi-

nis, & ipsius Tarditas: Et Multitudo eorum; & Paucitas ipsorum, & Subtilitas, & Grossitudo eorum. Planities, & Crispitudo. Et eorum Color est vna ex Radicibus in hoc. Signa verò ex Velocitate natiuitatis eorum, aut Tarditate, aut Prohibitione Originis ipsorum sumpta sunt. Quod illi qui Tardè Nascuntur, aut Non Nascuntur; quum non affuerint Significationes, quæ Corpus penitus Sanguinem non habere demonstrent; Significant, quòd Complexio vehementer est Humida. Quòd si Festinauerint, non erit Corpus illius Humiditatis: immò ad Siccitatem declinabit. Ipsius verò Caliditas, & Frigiditas ex Alijs Signis, quæ iam diximus Cognoscuntur. Quum autem Caliditas, & Siccitas coniungentur: Capilli multò citius Nascentur. & erunt Multi, & Grossi; Quoniam Multitudo significat Caliditatem, & Grossities multam fumositatem; ideoq; in Iuuenibus est amplius quàm in Pueris, quoniam Puerorum Materiæ Vaporosæ sunt, & non Fumosæ. Et horum Contraria ipsorum sequuntur contraria. Significatio autem ex parte Figuræ est, quod Crispitudo significat Caliditatem, & Siccitatem. Est tamen, cum Foraminum & Pororum inuenit Tortuositatem: sed istud non mutatur, cum alteratur Complexio. Duæ verò primæ Causæ alterantur altaratione complexionis [duæ verò primæ res mutantur] & Planities huius significat Contrarium. Ex parte autem Coloris, Nigredo significat Caliditatem, & Subalbedo significat Frigiditatem: Et Ruffedo Citrinitas, & Rubedo æqualitatem significant. Et Albedo significat aut Frigiditatem, aut Humiditatem vehementem, sicut Canities: Aut fortem Siccitatem, sicut accidit vegetalibus quum siccantur, quæ ex sua nigredine, aut Viriditate transeunt ad albedinem: & hoc quidem non accidit Hominibus, nisi in Fine Ægritudinum siccantium. Et Canitiei quidem Causa apud Aristotelem est conuersio ad colorem Phlegmatis: Et apud Galenum est Situs, qui nutrimentum comitatur, quod ad Capillos venit, quum Frigidum fuerit, & fuerit motus eius, & ipsius penetratio in Poris tardata. Quumq; duas Dictiones consideraueris, inuenies eas prò certo propinquas: quoniam Causa in albedine coloris Phlegmatis, & Causa in Albedine situs est Vna. Et de hoc quidem Physicus tractare debet.

Antiqui rerum Naturæ interpretes, quibus addantur Galenus, Arabum, & Latinorum Scola vniuersa (si quicquam ego sentio) ignorauere Physiologiam Pilorum, quod Pace illorum, & Sectatorum volumus dictum. Principiò quantum pertinet ad Figuram Pilorum, quæ dicitur esse interdum à Figura Meatus, est penitus Falsa, huiusq; Falsitatem Ratione atq; Sensu indicauimus, demonstrauimus in Physiologia nostra. Quando inquirunt Causam Canitiei, satagunt isti Physici non

Physicè,

Physici non distinguunt primò, quam Causam quærant. Mox referunt Canitiem esse referendam in Materiam: falluntur ij, aut ego fallor: Quia non est à Materia Canities, at à deficiente Calore genuino Pilari, cuius Pilaris substantiæ Morbus est Canities; est enim hæc ab Intemperie Pilorum, fruitur suo Calore Pilus, veluti Planta, si quis neget, propterea quod non sentiatur, is meo iudicio ruditer philosophatur, neq; intelligit Naturæ Maiestatem. Quid autem sit Maiestas Naturæ, & in principio huius Capitis aliquatenus docui, sed apertius ex testimonio veterum, in Physiologia Finis Testium pro Dignitate Naturæ asseueranda, quæ est veritas aduersus Aristotelem; Animaduertas Auicennam dixisse huiusmodi inquisitiones pertinere ad Phylosophum, non ad Medicum Prudens hic Vir non confundit Scientias, veluti pessimis exemplis nonnulli agunt, qui miscentes ima summis Phylosophantur in Medicina, & hic est error perniciosissimus, vnde manant illa vel cessatio, & mora diutina in scientijs addiscendis, vel Ignoratio, cæcaque turbulenta iactatio. Legi etiam quosdam Recentiores Medicos in suis Rhapsodicis commentationibus quærere Causam Efficientem Canitiei, cum tamen, veluti alias diximus, Canities habeat causam non Efficientem, at Deficientem. Sed audiamus Auicennam, qui superioribus ricensitis ista subijcit.

Post hoc Aeres, & Regiones in Re Pilorum operationem habent, quæ est obseruanda. [*Non enim expectatur, seu existimatur, quod per Ruffedinem Capillorum in Nigro, significetur Complexio Aequalis, quæ ei inhæret: Neq; per Nigredinem Capillorum in Alsachalebi significatur Complexio Calida, quæ iuhæret ei secundum ipsum.* Altera lectio est hæc. *Non enim timetur, quod in Nigro sit Capillus Flauus, qui Aequalitatem Complexionis ipsius significet, quum eam habuerit neq; in Capillis Sclaui Nigredo: quæ Complexionis eius significet Caliditatem, quum ipsorum genus eam habuerit.*

Recentiores Scriptores Rhapsodici, qui Annotationes pertinentes ad Rubricam (dixissem Annotationes Rubricales nisi timuissem Orbilios) quotiescunque locum hunc explicuissent fœlicius ageretur interea nobiscum, qui satis illum non intelligimus, attamen in gratiam studiosorum non pigebit dicere, quæ sentimus. Auicennas refert Documentum Galeni à me iam in superioribus relatum, ex huiusmodi Signis licere cognoscere hominum Temperiem in Regione duntaxat Temperata. Quantum pertinet ad Colorem Pilorum. Nigredo eorum non arguit Caliditatem in Aethiopibus, neq; Ruffedo Temperiem; illa nanq; inhæret inseparabiliter, hæc perraro adest. A pari neq; ex

Ruffedine Pilorum conijcitur Temperies Aequalis in illis hominibus, quibus ex Cæli conditione Ruffedo est Naturalis Color enim Pilorum aliquis est Regionalis, talem ego nuncupo Colorem peculiarem certæ Nationi, à cuiusmodi Colore solent indicari Nationes, veluti legimus apud Poetas. Lib.1.de 4.Honorij Consulatu.

Flauam sparsere Sicambri „ Cæsariem

Canebat Claudianus, lib.1.de laudib.Stiliconis.

„ *Hic Gemmata Niger Tentoria fixerat Indus.*

Atque Doctissimus Torquatus Tassus Bergomensis Patritius in suo Poëmate Solymòs Homerico lepidissimè cæcinit.

Seguia la Gente poi Candida, e Bionda
Che trà Franchi, e Germani, e'l Mar si giace
Doue la Mosa, doue'l Reno inonda
Terra di Biade, e d'Animai Ferace.

Lucanus autem cæcinit. Lib.2.Pharsal.

Fundat ab extremo Flauos Aquilone Sueuos
Albis, & indomitum Rheni Caput.

Hoc etiam Documentum in Cutis Colore seruandum esse docuit Gal. in lib.2.de Temperament.quando ait ex Interprete.

Simùl autem pensitandus, & Continentium Partium Affectus est, quarum omnium extrema est Cutis. Hæc in nostra Regione, quæ vtiq; temperata est, subiectarum partium Naturam prodit. Quanquam nec in ea simpliciter omnium: sed duntaxat earum, quæ similem habent Cuti temperiem. At in his, quæ sub Vrsa, & sub Meridie sunt locis, quoniam Corporum, quæ in altero sunt; Color in altum à circundante, extrinsecus, & vincente Frigore est fugatus: alterorum in cutem ab externo Calore attractus prodijt, non potest ex eo Affectu, qui in Cute cernitur Internarum Particularum Intemperies clare discerni. Quippè Corporis Temperies in Regionibus ijs, quæ à Temperie recesserunt, Inæqualis visitur, externis scilicèt, internisq; partibus ad eundem se modum non habentibus: Gallis enim, & Germanis, & omni Thracio, ac Scythico generi Frigida Humidaq; cutis est; idedq; etiam Mollis, Alba, & Pilis Nuda: Omnis verò Naturalis his Calor in Viscera vna cùm Sanguine confugit, vbi dum agitatur, & premitur, & feruet, Iracundi, Audaces, & Præcipitis

Consilij redduntur. Aethiopibus verò, & Arabibus, omnibus deniq; ijs, qui ad Meridiem incolunt, Natura Cutis ex Ambientis Aestu, & Naturali calore foras acto Vsta, Dura, Nigra, & Sicca redditur toto corpore naturalis quidem Caloris exiguam obtinente portionem sed alieno, atq; adscititio incalescente. Quippe id quoq; ab Aristotele in multis est traditum.

Satis, nisi fallor, explicatus est Auicennæ locus ex ijs, quæ hucusq; diximus: lucem tamen afferet sententia Auerròis, quam suò loco referemus, nunc autem præstat recensere, quod est reliquum scripturæ ipsius Auicennæ.

Aetates etiam in Re Capillorum operantur: quoniam Iuuenes sunt, sicut Meridionales, & Pueri sicut Septentrionales, & Senectus est sicut Medij.

Comparat Auicennas Pilos Aetatiles ipsis Climatibus, cuiusmodi sit hæc Doctrina, iudicent Sapientiores, est obscura, quia est per ignota, nisi ignotiora. Climata nanq; sunt occultiora Aetatibus, harum sensu habemus cognitionem in Patria: illorum nullam habemus cognitionem nisi Peregrinemur, Lectio quippe exiguam sumbinistrat cognitionem, nam quę Sensui sunt obiecta Propria, ea non percipiuntur fideliter ex Scriptura: Differt Abstractum à Concreto, sed isthæc pertinent ad aliam scientiam.

Pili præterea in Puero Multi significant, quòd ipsius Complexio quùm crescet ad Melancholiam conuertetur: & in Sene significat, quod in præsenti est Melancholicus.

Hęc habet Auicenna in loco superius citato, qui & lib. 1. Fen 2. Doct. 3. cap. 7. Sub Rubrica. De signis Dominij cuiuslibet humoris ait.

Dominij verò Choleræ Nigræ significationes sunt Corporis Macies, & vt sit Fuscus, & Sanguinis Nigredo, & eius Grossities, & Vigiliæ multæ, & multa Sollicitudo, & Ardor oris stomachi, & Desiderium mendosum, & Vrina Fusca, aut Nigra, & Grossa, & vt corpus sit Nigrum, et Pilosum.

Coniungemus Doctrinæ huius Arabis, quæ scripsit Auerròis Philosophus nobilis, & qui Breuiarium ipsius Medicinæ reliquit nobis, hoc si legerent Candidati, vtilius horas insumerent, quàm in euoluendis plurium aliorum Autorum fucatis, aut Fucis operibus. Vir hic nouit Medicinam, licèt illam non exercuerit passim, & Mercedis gratia, etenim amicos duntaxat amicè visitauit, pręscribens vtilia, veluti ipse attestatur, nunc locum indicare non vacat, est in Collectaneis Medicinalibus huiusmodi testimonium, veluti & hoc Pilorum, sed iam legite, Audite.

Cap. 2. Lib. 4. Collectaneorum sub Rubrica. De Signis Complexionum,

& Sani-

& Sanitatis Cordis. Item Ortus Pilorum, & Tactus calidus habent super Complexionem Calidam Cordis significare. Atq; inferius ait: Sed signa Frigiditatis, & Siccitatis Cordis sunt composita ex oppositis signorum Caliditatis, tamen seruant Signa Siccitatis. Et Pectus istorum est Nudum Pilis, Et isti sunt in vltima Timiditate. Et vniuersaliter ipsorum Iuuentus assimilatur secundum Plus Senectuti: Et si pertinet ad Senectutem, Senectus eorum assimilatur Morti. Hæc voluimus addidisse Fossam, & Vallum (vt ait Plato) trāsilientes, nam sunt verissima, & digna cognitu.

Cap. 3. Sub Rubrica. De signis Complexionum, & Sanitatis Cerebri. Et quædam summuntur ab alijs, sicut Tactu, & Ortu Capillorum. Et Capilli qui oriuntur non sint omninò Extensi, seù Plani; vel Tortuosi; seù Crispi: Albi, vel Nigri, à quibus indicatur Temperantia Cerebri. Et Capilli etiam habent significationem, eo quod Capilli sunt ex superfluitate Fumosa. Quare Capilli Nigri significant super Adustionem: eo quod igneitas habet Album denigrare. Et si cum hoc sunt Tortuosi, significant super hoc Siccitatem, sicut accidit eis, quando tanguntur ab Igne. Et Capilli Albi significant super Materiam Crudam, & Indigestam: Et si cum hoc fuerint Extensi, & Plani significant super Superfluitatem Humiditatis: Et eodem modo Capilli, qui Citò Oriuntur significant super Caliditatem: & qui Tardè econtrà. Et qui sunt Mediocres in Colore, & Tortuositate, & in Planitie, & in Ortu Veloci, & Tardo significant super Complexionem Temperatam. Et Forma Tortuosa etiam habet significare super Malam Complexionem.

Per malam complexionem intelligere debemus Intemperiem. Cap. autem Septimo sub Rubrica. De Signis Complexionum, & Sanitatis TESTICVLORVM. Signa Temperantiæ, & Sanitatis Testiculorum sumuntur ab Operationibus ipsorum, & Accidentibus. Et dicimus, quod qui est Temperatus in Coitu Naturaliter habet Temperantiam Complexionis Testiculorum. Et si cum hoc Desiderio coniungitur Sufficientia in faciendo significant Humiditatem coniunctam isti Causalitati. Et quidam dicunt, quod quando Complexio Testiculorum est calida, quod tunc est Generatrix Masculorum plusquam Fœminarum. Et quando Complexio istorum est Frigida, tunc Operatur Contrarium, scilicet. Quia Piger erit in Coitu, & generabit Filias. Si cum Frigiditate coniungatur Siccitas quasi priuatur ab hac operatione. Sed qui Appetitum habet Magnum, & Debilis existit in tali Operatione eius Complexio ad Siccitatem pertinere videtur. Sed significatio Complexionis horum Membrorum ex Parte Accidentium apparentium in Spermate est, Quia in Temperata Complexione ipsorum est, Sperma Temperatum in Qualitate, Quantitate. Sed si Testiculi sunt Calidiores

diores debito, erit Sperma Plus in Quantitate, & Spissius conuenienti. Et quando Complexio eorum erit Frigida erit contrarium huius, hoc est quia Sperma erit Paucum, & non Coctum. Et humiditas magis conuenit huic Operationi quàm Siccitas. Et PILI etiam significant super complexionem horum Membrorum, secundum quod significant super alias Complexiones, vt dictum est supra.

Cap. Octauo. Sub Rubrica. De signis Complexionum, & Sanitatis totius Corporis. Corpus cuius Complexio erit Temperata erit de Necessitate Mediocre inter Maciem, & Grassitiem: & Color erit Albus mixtus Rubedini: Et Capilli eorum sunt Flaui tendentes ad Rubedinem in tempore suæ Pueritiæ: Et cum sunt facti Iuuenes erunt Capilli eorum Nigri. Atq; paulo inferius ait. *Sed Complexionem, quæ exit à Temperantia iudicabimus secundum Multitudinem Signorum: Quia illa iudicabuntur ex Aggregatione istorum Signorum hoc est ab Accidentibus, & Operationibus; sicut à Grassitie, & Macie, & A Colore, Pilis, & alijs similibus. Sed est sciendum quod significatio Coloris Pilorum non verificatur pro maiori parte nisi in Temperatis Climatibus. Quamuis in quolibet Climate possit aliquid comprehendi, comparando Homines illius Climatis sibi ipsis. verbi gratia in Theutonicis, & Aethiopibus, quando Aethiopes sunt Nigri, & eorum Capilli sunt in Tortuositate vltima non propter hoc eorum Complexio erit Calida: immo melius est attribuere hæc Signa Calori extrinseco, & dices quasi quod sint Frigidi. Et Theutonici, & Sclaui, qui stant in Terris Frigidis sunt Albi, & eorum Capilli sunt Flaui, & Plani, nec propter hoc dicendum est in istis, vt eorum Complexio sit Frigida: Quod est quia eorum Complexio est in vltima Caliditate; quia Calor clauditur in partibus intrinsecis eorum corporum, sicut accidit in Hyeme. Et hoc sufficit in signis Sanitatis secundum intentionem nostram.*

Hoc est Documentum Auerroisticum, quod promiseramus, & lucem affert Auicennæ sententiæ, quam non satis apte reddidere eius interpretes. restarent ex Arabum Scola plures alij Autores, veruntamen de huiusmodi Gentis testimonio hactenus dixisse sufficiat. Sed obijciet boni viri, qui me pinxere Analphabetum hominem ex Præsepibus Ennianis quasi Cascorum sobolem erumpentem, cur tot adduxisti ò Vlme Patauine. Testimonia? Sane facillima omnium Responsio existit. Vt homines isti faciliori negotio cognoscantur atq; testimonio euidentissimo cōstet me totius litteraturæ (veluti insusurarunt) esse ignarū. Sed absint ioci à serijs. Cognouerint propterea apertissimè Nouitia Ingenia, & quatenus, & quomodo Pili sint Indices Temperamenti cùm Totius, tùm Partium Corporis nostri. Summa summarum Differentiæ Acci-

dentales Pilorum ad Tempus, ad Qualitatem, ad Quantitatem referuntur.

Nunc de Differentijs à Tempore sumptis dicamus. Consentiunt omnes Pilum, qui Cito exoritur esse Effectum à Caliditate prouenientem, Oppositi verò Oppositam esse Causam. Atq; si Pilus Tondeatur qui cito Recrescit, dat inditium, subministrat Coniecturam Caliditatis, reparatio enim sui ipsius breui tempore facta indicat Facultatis, à qua regitur, Validum Robur, hic autem est Pilorum Calor Genitalis characteristicus, & sibi proprius. Quapropter & Pilorum tarde facta reparatio indicauerit Frigiditatem.

Ad Qualitatis Prædicamentum pertinent Differentiæ Coloris, Figuræ, Raritatis Densitatis. De Colore primùm dicamus, & à Nigro exordientes dicimus hunc esse Inditium Caliditatis, quam sequitur velut Effectus causam ex consensu priscorum celeberrimorum Naturæ Interpretum, primò habemus Empedoclis Testimonium Galeno referente.

Marem in Dextra vteri parte concipi, & alij vetustissimi viri testati sunt, Parmenides enim ita inquit. In Dextris quidem Pueros: Sinistris verò Puellas. At Empedocles sic. In calidiore enim Parte terræ Masculus fuit, & Nigri iccircò, & viriliores viri, & Hirsuti magis.

Hippocrates quoq; ipse Colorem Nigrum Pili refert in Caliditatem, audite legite, lib. de Aere, Aquis, & locis textu 55.

Quicunq; Regionem Montanam, Asperam, Nudam, & non Aquosam incolunt, his Mutationes temporum contingunt magnæ, & diuersæ, vndè & hominum Formas magnas progigni conuenit, qui & ad Laborem, & ad viriliter agendum à Natura præstent, quibusq; feritas, & immanitas non mediocriter à Natura sint congenita. Qui verò loca concaua, Pratensia, & Aestuosa habitant, Ventosq; calidos plus sentiunt, quàm Frigidos, & Aquis vtuntur Calidis, hi magni quidem esse non possunt, neq; benè compositi, & longi, ac erecti, sed in amplitudinem à Natura producti carnosi sunt, & Capillis Nigris, immo & ipsi toti Nigri magis quàm Albi, & qui minus de Pituita habeant quàm de Bile.

Aristoteles quoq; lib. 5. de Gener. Anim. cap. 5. ipse videtur Nigredinem Pilorum cognouisse tanquàm Effectum caliditatis, nam comparans Colorem Ruffum, & Nigrum Pilarem ad Canitiem ait.

Ruffi Pili celerius quàm Nigri Canescunt. Nam & Ruffitas quasi Imbecillitas Pili est.

Nam quemadmodum Corpora quę naturaliter citius Senescunt, & Frigida sunt, nimirum Temperamenti Frigidi Viscerum omnium. A pari qui pili naturaliter citius Canescunt, ij Frigidi existunt, Canities enim

est illorum Senectus. *Qui sunt Albi admodum nigros habent Capillos.* Legatis Gal.lib.2.de Temperam.& cognoueritis Colorem Nigrum Pilorum esse semper inditium Caliditatis, & in Comm. 1. ad lib. Hipp. de Humoribus ait, Tex.Com.oct.

Capillus Niger est, cùm Vi Caloris densus Vapor in Fuliginem abit. Vt non sequar ego Doctrinam Galeni, quam tradit Generationis Pilorum, hanc enim Demonstratiuis Rationibus indicaui esse Falsam in Physiologia Pilorum, attamen verum est Nigredinem Pili à Calore generari: & quamuis meo iuditio Galenus errauerit in Generationis Pilorum Physiologia, tamen verè scripsit Colorem Nigrum esse effectum Caloris. docet præterea hoc sensus, nam ambo coniunguntur Nigror. & Calor. Auicennas quoq; dixit sub Rubrica de Locis habitabilibus Calidis lib.primo Fen 2.Doct.2.cap. Vndecimo.

Loca habitabilia Calida Nigrificant Capillos, & Crispant.

Constat ergo ex testimonio Doctissimorum Virorum Colorem Nigrum Pili esse Inditium Caliditatis, quia & Effectus. Nigroris autem gradus existunt Plures, quos verbis indicare nemini licet, Plus est enim in Sensu quam in Sermone. Quapropter doctissimè Satyricus Iuuenalis referens Messalinæ monstrosam libidinem Coloris Nigri eius Pilorum addidit notam, inquiens. Satyr.Sext.

Respice Riuales Diuorum Claudius, audi,
Quæ tulerit dormire virum, cum senserat Vxor
Ausa Palatino Tegetem præferre Cubili
Sumere Nocturnos Meretrix Augusta Cucullos
Linquebat Comite ancilla non amplius vna.
Et Nigrum flauo Crinem abscondente Galero
Intrauit calidum veteri Centone Lupanar
Et Cellam Vacuam, atq; suam tùnc nuda Papillis
Constitit Auratis Titulum mentita Lycisca
Ostenditq; tuum generose Brittanice Ventrem
Excepit blanda intrantes, atq; Aera poposcit
Mox Lenone suas iam dimittente Puellas.
Tristis abit, sed quod potuit, tamen vltima Cellam
Clausit adhuc ardens rigidæ tentigine Vuluæ
Et Lassata viris, nondum Satiata recessit.

Nigror quidem summus Pilorum arguit summam Caliditatem sanguinis ex quo generatur, & hic à Calidis visceribus originem habet. Nigredo autem Pilorum in Fœminis quemadmodum ego habeo ex diuturna, & multiplici experientia, arguit caliditatem vteri illarum, ni-

si quidpiam refrigetur; atq; huiusmodi Fœminas vos reperietis cæteris paribus maiori ex parte semper Salaciores etiam illis, quæ obtinent Capillos Rubeos: consulite Sensum, ego pronuntio sensibilia ex mea experientia, quapropter conijciant ille Vrbes, quibus est pèculiaris Color Niger Comæ Fœmineæ, Ciuitatem indicare nolo. Color Albus Pilorum indicat Frigiditatem, quod patet per Argumentum à Contrario: *Albus* (ait Galenus) *ex Pituita efficitur*, in Com.primo lib. de Humoribus Tex.com.oct. ego autem dico Album Pilum generari ex sanguine Frigidiori, qualem dicunt omnes esse Pituitosiorem. Color Flauus, quem à Flamma, cuius Colorem imitatur, volunt docti esse nuncupatum gignitur ex sanguine Calidiori quam Albus, Subflauus autem inferior est Flauo in Calore. Mox Ruffus aut Fuluus qui est Flauus Fuscus anteit Caliditate Flauum: aliqui tamen volunt Fuluum esse obscuriorem Flauo: Rubeus comparatus Ruffo adhuc intensioris Caliditatis est nota, qui si Fuscior existat vergit ad maioris Caliditatis indicationem Color Castaneus, à cortice Castanearum dictus, quando fulgor accedat, proxime accedit ad Colorem Nigrum, & hactenus dictum sit de Coloribus Pilorum humanorum, quorum Doctrina certior habetur Sensu, quam Scriptura, illa nanq; frustrà docetur, aut ex libris quæritur.

Nunc ad Figuram Pilorum accedamus, quæ est altera eorum Differentia Accidentalis pertinens ad Tertium Qualitatis Genus. Hinc Pili dicuntur Crispi, Recti, quos & simplices, & planos dicunt expositores. Crispitudo arguit Caliditatem, illius autem sunt Gradus plures, qui pariter veniunt referendi in peculiares Caliditatis Gradus: initium fuerit considerationis promouendę hoc Documentum. Crispitudinem summam prouenire à Caliditate summa, vt qualis existat recessus à Calore isto vehementi per Crispitudinis descendentes gradus, talis censeatur vis Crispitudinis ad Calorem indicandum. Sed hæc quatenus pertinet Crispitudo ad Actiuam Qualitatem, restat Passiua, & est Siccitas. Pilus enim Crispus est Siccus, & index Siccitatis, Argumentum est à Pilo Regionali, & duplex; nam qui habitant indigenæ Regionem Calidam, & Siccam, ij obtinent Pilos Crispos, altera est ratio à Contrario siquidem nati, & alti in locis Frigidis, Humidis non habent Pilum Crispum, & Rarissimè huiusmodi homines Crispi visuntur in talibus locis: confirmantur, vel ducuntur, quæ diximus non ex Ratione, at ex Testimonio, & Narratione Sensili, relata ab ipso Aristotele, lib. quinto de Gener. Animal. Cap. Tertio, qui ex Interprete Gaza loquitur in hanc sententiam.

Simplex autem, Crispusuè oritur Pilus exhalatione Pilorum. Nam si fumosa est præ sua Caliditate, & Siccitate, Crispum efficit Pilum. Inflectitur enim quoniam duplici delatione feratur: Terrenum enim deorsum, Calidum sursum fertur, cumq; præ sua imbecillitate inflecti facile possit, intorquetur quod Pili Crispitudo est. Aut igitur ita Causa reddenda est, Aut quoniam parum Humoris multum autem Portionis terrenæ inest, efficitur, vt Pili resiccati ab Aere ambiente contrahantur. Inflectitur enim quod Rectum est, si euaporatur, & contrahitur, atq; conuellitur Pilus: Quemadmodum cum igne aduritur; Ut pote cum Crispitudo sit Conuulsio ob Humoris inopiam ab Aeris continentis Calore. Inditium rei est, quod & Duriores sunt Pili Crispi, quam Recti: Durum enim quod Siccum est. Simplici autem Pilo sunt, quæ humore abundant; fluit enim Humor in ijs, non stillat. Quocirca Scythæ incolæ Ponti, & Thraces sunt Pilo promisso, & simplici, nam & ipsi Humidi sunt, & Aer ambiens eos est Humidus. Aethiopes contrà, qui Loca incolunt Calida Crispo sunt Pilo, Siccum est enim & Cerebrum eorum & Cælum ambiens.

Legitote, vel anditote Græcam scripturam Aristotelis & candidam, & perspicuam summa summarum homines Εὐθύτριχες, atq; Οὐλότριχες (his nanq; vocibus ijsdem semper vtitur Arist. in quibus Gaza lasciuit interpretandis) tales existũnt vel ab Aeris ambientis Caliditate, Siccitate, vel à Materiei Pilorum Caliditate, Siccitatè. Hinc desumpsit Galenus vniuersam suam Pilorum Physiologiam, quam scripsit in pluribus locis librorum suorum. Quando Aristoteles ait Pilos Crispos esse Duriores Pilis Rectis, hæc Propositio intelligi debet cum additamento, nimirum vbi cætera sint Paria. Siquidem repęriuntur Pili Recti Duriores Pilis Crispis. Quapropter hic desideratur Arist. diligentia, & Cautiõ sibi familiaris, neq; mihi dicat homo. Aristotelis dictum esse explicandum, quia ipsius intererat quadrate docere, neq; expectare manus Nepotum auxiliares, nonne ipse in Methaphysicis damnat Priscos Naturæ interpretes, quia docuerunt obscurè? Cùr ad eandem Rubricam, Incudem, & Sacoma non redigenda sit eius scriptura? Crassities quæ est Differentia Accidentalis pertinens ad Quantitatem Continuam est quandoque Causa Duritiei, veluti Oppositum apparet in opposito. Sed audiamus Galenum lib. 2. de Tempet.

Crispi Pili fiunt vel propter Siccitatem Temperamenti, vel propter Meatum in quo Radicantur. Et propter Siccitatem quidem, ad eum modum quo Corrigiæ, quæ Igni plùs iusto siccantur. Et quid corrigiarum meminisse est opus, cum ipsos Pilos vbi igni proprius sunt admoti, protinus intorqueri videas? Atq; ita quidem omnes Aethiopes sunt Crispi. Qui alibi dicebat.

 Crispi

Crispi Capilli aut propter Temperaturæ Siccitatem, aut propter Meatum in quo Radices agunt fieri solent. Quicunq; autem Humidam Frigidamq; Regionem incolunt, Capillos qui Modicè Augeantur, Gracilesq;, & Rectos, & Ruffos habent. Qui Calidam, & Siccam ij Nigros, qui Parum Augeantur, Siccos, Crispos, & Fragiles. Qui Medium inter hos Tractū tenent moderatè, & ad proportionem Regionis.

Galeno uidetur magis ad Siccitatem, quam ad Caliditatem tanquam Causam esse referendam Crispitudinem Pilorum. Auicennas retulit Crispitudinem in Calorem, quando ait

Loca Habitabilia Calida Nigrificant Capillos, & Crispant.

Vtcunq; sit, rem etenim definire nunc haud vacat, satisfecisse nos videmur, si *Pilos esse Indices Temperamenti*, indicauerimus ex consensu veterum: omnino constat Crispitudinem non esse absq; Caliditate, non enim Galenus asseruit vnquam, vel pronuntiaui Pilos Crispos à Frigiditate, ac Siccitate prouenire, quinimo in eius operibus vos reperietis, atq; semper, ab ipso Crispitudinem Pilorum fuisse relatam in Calorem, & Siccitatem veruntamen accedamus ad tertiam Differentiam Accidentalem Pilorum, quam diximus esse *Raritatem Densitatem*, atque illam Prædicamento Qualitatis adscripsimus, quod si minus cuipiam arriserit, liberum ei sit, quò libuerit hanc differentiam referre, dummodo constet, ab hac etiam desumi inditia dignoscendorum Temperamentorum. Huius tertiæ Differentiæ Accidentalis duo tantum sunt nomina signata, eaq; Extremorum: scilicet *Raritas Densitas*, quod interiacet Medium est innominatum, quemadmodum, & Gradus à sensu quidem cogniti, longo vsu exercitato, ij tamen non obtinuere peculiares voces, quibus indicari possint. *Raritatem Pilorum* cognoscunt omnes Autores Experientia docti, & Fama Celebres esse Effectum Frigoris: Contrà vero *Densitatem* eorundem, quam & *Hispiditatem*, appellant, seù *Multitudinem*, *Copiam* Effectum ipsius Caliditatis confitentur. Quapropter & Mediocritatem istorum quasi prouenientem à Tēperie, quando neutra Qualitatū Actiuarum scilicet. Calor Frigus excedunt, seù à Caliditate moderato excedente deriuantem asseuerare possumus. Ex hisce notis poterint acerrima ingenia interstinguentia Gradus eosdem referre in Qualitatum prædictarum Excessus, Recessus ab ipso Temperamento. Sed legatis, audiatis Testimoniū Hippocratis, lib. de Aere, Aquis, & Locis Text. vltimo.

Vbi autem Regio est Nuda, Natura munita, & aspera, quæq; & à Frigore hyberno prematur, & à Sole æstiuo exuratur, ibi Duros, & Robustos, & articulis probè disiunctis, Vegetosq;, & Hirsutos reperias homines,

nes, & in quibus à Naturæ laboris tolerantia, & vigilantià insit, quiq; Mores habeant pertinaces, ad iram procliues, & contumaces, magisq; Feritate participantes, quàm Mansuetudine: insuper ad Artes etiam acutiores; & plus solertes, & ad res Bellicas gerendas aptiores.

Nonnè ista omnia Calori attestantur? hinc desumpsit Auicennas, quæ scripsit in Opere suæ Medicinæ, *Sub Rubrica. De locis habitabilibus, Petrosis, & Discoòpertis.* Lib.1.Fen 2.Doct.2.cap.11. Verba interpretis hæc sunt, quę comparato demùm cum Hippocratico textu:

Et eorum Corpora sunt Dura, & solida, & Multorum Capillorum, Fortia, & iunctura manifestæ: & vincit in eis Siccitas, & sunt multum vigilantes, & sunt malorum Morum, inobedientes [superbi] & est in eis Bellorum Fortitudo, & solertia in Artibus, & Acuitas.

Auicennas desumpsit ad verbum ex hoc textu Hippocratico, quæ mox recitauimus. At Galenum legite, audite. in lib.Hipp.de Hum. Comment.primo Tex.Com.oct.

Hippocrates in Tertio de Vulg.Morbis libro, cum Formas Corporum eorum, qui tabidis Morbis corripiuntur, explicaret, ait. Genus Tabidorum Læue erat, Pituitosum, Subrubrum, Cæsium. Leucophlegmatiæ, & quibus Scapulæ in Alarum modum prominebant ac Mulieres. Quo in loco appellat Læue, quod vacat Pilis: quod est Temperaturæ Frigidioris inditium.

Hinc addiscas Hippocratem non reiecisse, quinimo plurimi æstimasse Notam, Indicium desumptum à Pilis, vnde conijciunt docti, & experti Medici Temperiem corporis, quam nisi satagant cognoscere, quantum licet, næ ij *Carnificinam*, non *Medicinam* exercent. Consulant modo conscientiam suam, qui Risere hanc meam Disquisitionem Finis Barbæ Humanæ, quasi Puerile Deliramentum. Non est cuiusq; ingenij tractare Medicinam Rationalem, at consummati Phylosophi, & in quacunq; Phylosophiæ Spetie. Summa summarum, qui non dignoscit ipsius ægri Temperiem aut Naturalem, aut Acquisitam, is nequit conijcere Morbi Qualitatem Quantitatem, ineptus est ad Prædicendum, rudissimus, ineptissimus ad Curandum, ad Alendum, ad omnia Artis breuiter exercenda munera. *Hem Catones, atq; Suggestiscientes?* Legite, sed intelligite Hippocratem totius Medicinæ Parentem: Cęterum prosequamur in Galeni oratione recensenda dicentis. Com.Pri. in l.Hipp.de Hum.t.C.8.

Atq; vt Glabrum, & Vacans Pilis Frigidiorem, & Mansuetam Naturam, sic Hirsutum Calidiorem, atq; Iracundam esse indicat. Nonne agnoscitis ò Nouitia ingenia desumpta isthæc fuisse ab Hippocrate?

Qui

Qui enim Mores ex Forma Corporis se nosse profitentur, eum, qui admodum Hirsuto Pectore sit, Animosum indicant: sin Cruribus Salacem, aiunt enim illum habere Pectus Leoni simile, Crura verò Hirco; neq; tamen existimandum est, si alicui Pectus Pilosum sit; necesse esse, vt Totum Corpus eius Siccius sit, & Calidius: sed hoc, plurimum Caloris in Corde esse, proindè Animosum hominem effici. Sicut si totum Corpus vacans Pilis, Delicatumq; sit, & alba Cutis, Timidi, Ignaui, & Senes homines redduntur, quamquam hæc prò Natura Regionum mutantur, vbi enim Terra mollis, Aquosaq; est, & Aquæ ibidem Sublimes sunt, vt æstate Calidæ, & Hyeme Frigidæ sint, ibi homines Carnis mole conuestiti, & Pigri, & Somniculosi sunt: Vbi vero Nuda est Regio, aquis vacans, & aspera, ibi Dura, Firma, & Hirsuta sunt Corpora. Ac de his omnibus hoc intelligẽdum est: Corpora, quæ magis rara magisq; Hirsuta sunt facilius vsum Carnium, quibus vescantur, quàm quæ alterius sunt Generis perferre: vt pote quæ per Halitum digerantur, itemq; Aerumnas, quia minus in lassitudines incidant, & bona habitudine diutius perfrui, quia nòn statim ad extremum perueniant. Iam verò ex eo, quod Glabrum, Hirsutumq; Corpus sit, potes de Humore, qui redundat facere coniecturam. Nam & Delicati, & Glabri, & Albi humorem Melancholicum minus coaceruant: Graciles verò, Nigriores, & Hirsuti, & quorum ampliores venæ sunt, ij ad illum humorem gignendum aptiores iudicantur, cæterorum humorum eadem ratio est.

Animaduertas ex Physiologia Pilorum quot eueniant Bona tibi, si rectè vti noueris. Vnum est cognitio Conformationis Cutis, vel Cutaneæ, Alterum est ipsius Temperamenti, Tertium verò Humoris notitia, suntq; alia perplura, quæ non vacat interim referre, diximus enim plenius in Pilorum Physiologia nostrâ. *Hisuties est index Cutis Raræ:* contrà verò *Glabrities est Index Cutis Densæ.* Raritas consistit in foraminibus, vel Poris, Meatibus amplioribus, pluribus Densitas vero in iisdem at angustioribus, neq; adeò numerosis, pertinent ad Conformationem Cauitas, & Meatus docuit si vera Præceptor Galenus Vir sane doctus. Quorsum pertinet verò cognitio istius conformationis; quam nobis Pilus aut adsit, aut absit, subministrat? Estnè Disquisitio Logica? minimè omnium, siquidem pertinet ad Opera ipsius Artis exercenda Morbos Cognoscendos, Prædicendos, atq; curandos, audite, legite sententiam Hippocratis, lib. de Alimento.

Densitas Corporis ad Perspirationem, quibus minus aufertur, morbidiores, quibus amplius aufertur Saniores sunt.

Qui probè perspirant Debiliores, & Saniores sunt, & à Morbis facilius Reconualescunt... Qui male perspirant priusquam ægrotent Fortiores

res sunt: Vbi autem ægrotarunt, difficilius à Morbis Reconualescunt: Hæc autem, & Toti, & Parti

Alterum emolumentum, quod obuenit cuicunq; Physico Docto, atq; Medico ex Pilorum Physiologia iuxtà Galeni Doctrinam, est Dignotio Humorum, qui sunt in Corpore, qua in re subscribo Præceptori, Experientia Duce, veruntamen in ratione, seu Causa significandi omnino dissentio ab eodem: Ipse arbitratur contingere hoc ob vaporosam exhalationem, seu fuliginosam, excrementitiam vnde oriuntur Pili. Ego autem arbitror id fieri Sanguinis Causa, ex qua, vt materia propria characteristica, generatur Pilus, at hæc disputare, seù docere, non est huius loci, pertinet ad hujusmodi Pilaris Physiologiam Substantiæ Genericam. Porrò licet vnicuiq; (nisi fallor) dicere de Galeno, quod scripsit ad veteres Naturæ Interpretes semper Aristoteles, nimirum Doctrina aût obscura, aût manca existit. Pili indicant Humorem corpori inexistentem, non simpliciter, at humorem, qui adsit secundum Naturam, Temperamento Naturali, aût Acquisito, sed ante corporis consummationem homogeneum, seù peculiarem. si enim Platonis Corpus Calidum Siccam obtinens Temperiem à primo Naturæ ortu, Vitæq; studio auctam post annos duodequadragesimum (consummatur nanq; Corpus circa Quintum Septennarium) otioso vtens viuendi genere, victu instituto q; Phlegma coaceruante iuxta omnes sex res Non Naturales, Pituitoso equidem Sanguine, atq; permulto redundabit Platonis corpus, Humoris tamen huius exuberantis vix momentum Coniecturæ tibi subministrabit Pilorum Silua. Veruntamèn hæc aliàs. Tertium Emolumentum succedēs nobis ex harum substantiarum Physiologia est Dignotio Temperamenti, quæ Basis existit, vel Regula, Norma, Canon Policleteus omnium Operationum, summa summarùm totius Coniecturæ, atq; Actionis Medicæ. Siquidem hęc est vero verior Propositio, quam nunc vobis trado. Nouitia Ingenia: Medicus ille Optimus censendus est, qui optimè cognoscit Aegrotantis Temperiem, hac vero ignorata, nequit Medicus conijcere recessum ab ipso Temperamento quousq; nimirum ægritudo progrediatur longinqua à Naturali statu, quapropter ignorat Medicus Morbi caracterem, prædicere nequit, cæteroquin etiam infantissimus, nisi & delirus apparet. Audias, legas Galenum. lib. de Arte Curat. ad Glauconem, cap. primo.

Cùm igitur ad rectè medendum plurimùm conferre & Temporis occasio, & auxiliorum Quantitas videatur: inuenies autem hac vnicuiq; ægrotanti propria: Nihil autem Proprium possit sermonem explicari: hoc pacto, quod commune est, cogimur scribere, quamuis id sit vsu secundum. Nam

& quosdam

& quosdam aliquando ægrotos vidimus, cum quibus; dum sani essent, non eramus versati: quo fit, vt neq; quem Colorem, quam habitudinem, aut Natiuum Calorem, aut quem Arteriarum Pulsum à Natura habuerint, agnoscamus: quæ si sciremus, Magnitudinem Morbi satis aliquando indicare possemus: nam, quantum vnumquodq; à Naturali statu recedit, ad tantam Morbus Magnitudinem peruenit: Quantum verò Recedit Solus ille; scire potest, Qui Naturalem statum exquisitè cognouerit.

Hem licet nè Medico Artem profitenti, quæ merè Coniectatrix existit, supinè aliquid cognoscere, aut pueriliter præterire, quod valeat subministrare Temperiem Corporis humani, vix tot, ac talibus indicijs intellectam, perceptam? Quomodo ergo, si sanum vobis extitisset Cerebrum o Suggestiscientes, ridere potuissetis hanc meam Disquisitionem Finis Barbæ Humanæ, quam Demonstrationibus docui pertinere ad Organa Facultatis Generatricis humanę Masculinæ? Quanti æstimarit Hippocrates Physiologiam Pilorum, audite, legite, sed intelligite, nunc non vacat explicare lib. sexto de Morbis Popularibus.

Aetatem ab Aetate discernere oportet; & an Prius, aut Posterius quàm conuenit, quid fiat, veluti si resolutus est Hyeme, & Senili atate, aut Infanti, & æstate, aut prius, aut posterius quàm conuenit. Dentium emissiones, Pilorum Productiones: *Genitura: Magis, & Minus:* Pilorum Augmentum, Crassitudo, Robur, Imminutio, *Quod Cognatum est, & Quod per seipsum, quanto magis, & minus.*

Hæc sunt semina Philosophiæ Pilorum, legite Græcam orationem, qua interim careo, & animaduertatis necessariam esse doctam destinctionem. Audite, legite adhuc eundem. Hipp. lib. 2. Prædict.

Venter autem egerat quotidiè, & id, quod egerit, sit durum: Copia pro ratione Ciborum ingestorum. hominem verò, quam minimè tenuem esse oportet. Pectus autem laudare conuenit, Quadrangulum, & Hirsutum, & os ipsius paruum sit, & robustè carnosum.

Hippocrates vtiturnè Physiologia Pilorum, à vobis Obtrectatoribus adeo despecta, conculcata, vt cum audieritis me philosophari conantem circà Finem Pilorum nobilissimorum inexistentium nobilissimæ Parti externarum corporis nostri, qualis est Barba, vt cum audieritis, inquam, me talia tentantem, Riseritis, & cachinorum irreuocabili quassatione distenderitis os impurum ferreum, nisi ferinum, Veruntamen Cosso vos Nepotes, Mammonæ seruitia, Naturæ ipsius renuntiata Maiestate, quam vocem nec intelligitis, inter eos Medicos estis annumerandi, quos indicauit idem Hippocr. Præceptor libro de Articulis, audite, legite.

Porrò

Porrò quibus ex Casu spina Gibba fit, horum sane pauca superantur, ità vt dirigi possint. Nam quæ in Scala fiunt Extensiones, nihil direxerunt, quod ego sciam. Vtuntur enim ipsa, maximè hi Medici, qui Multitudinis Famam aucupantur. *Apud tales enim hæc in Admiratione sunt, si aut pendentem, aut proijci aliquem, aut quæ his similia sunt videant, & hæc celebrant semper, neq; ipsis curæ est, quale quid eueniat ex hac aggressione, siuè Bonum id sit, siue Malum: Medici tamen, qui talia Studio habent, quos sane ego noui, Imperiti sunt.* Atq; paulo inferius vocat eosdem *Impostores*, sed legite, audite eundem in eodem libro dicentem.

Turpe tamen est, & in omni Arte, & non minimè in Medicina multam Turbam, & multam Ostentationem, & multum Rumorem concitare, deinde nullam Vtilitatem afferre.

Vos qui Despexistis, Risistis, Subsannastis, Lacerastis in angulo secreti hæc Tentamenta mea circa Finem Barbæ humanæ vestigandum, intelligebat Hippocr. sed & pinxit egregie *Abimeron* in libro, cuius est index Titulus *Theisir Dahalmodana Vahaltadabir,* quando ait ex interprete Cap. 13. lib. primo Tract. Oct.

Ergo cum sic etiam illo tempore, quantominus isto nostro inueniri debent, qui cum Sciant Medici sint Rari, qui Studeant in Scientijs, tamen propter Intentiones, quas habent circa Sectas, seu Fides suas, tum etiam propter Intentiones, & Studium quas habent circà Mundum. Et tales sunt, qui vituperant, & derident illos, qui secum nòn commiscentur, & secùm non commorantur in suis potionibus, atq; cibis, qui non Rident, & Truffantur cum eis, atq; qui in Plateis secum non commorantur. Et qui per Ciuitatem secum non incedunt, eundo, & redeundo.

Tales Medicos intelligebat meus conterraneus Vir Doctus Petrus Apponensis quando scripsit in suo Conciliatore. Differ. Sept.

Est autem sciendum, quòd Medici vt plurimùm

ſunt Malorum Morum tum quia ex Vili Stipite, & Sterili Originem contraxerunt, intumeſcentes demum, & Contumelioſi facti, cum fuerint aliqualiter Incraſſati, &c. Meritò ſeu iure cæcinit ille.

Aſperius nihil eſt Humili cum ſurgit in altum.

At in Differentia Accidentali, quæ eſt Hirſuties, proſequamur Effectus Caliditatis, & Siccitatis, quapropter, & Inditium, atq; Signum, vos legite, audite Galenum. lib. Secundo de Temperam.

Peccant ij, qui Commentarios de Temperamentis, nobis reliquerunt: tùm quòd id omittunt, quod Hippocrates rectiſſimè admonuit, ſpectandum eſſe. Ex quibus in quæ Mutationes ſint factæ. Fit enim non rarò, vt præſens nota Prioris Temperamenti ſit: non eius, quod in Corpore nunc habeatur: veluti, ſi quis annos natus Sexaginta Denſo Pilo ſit, non quòd Calidus, & Siccus nùnc ſit; ſed quod antè talis fuerit: conſiſtunt autem ei prius geniti Pili.

Animaduertas Hirſutiem referri à Galeno in Caliditatem, atq; Siccitatem veluti Cauſas, is autem proſequitur ſcribens.

Ad eum modum, quo Herbæ, quæ Vere ſunt enatæ nonnunquam perſeuerant Aeſtate. Alijs enim ſpatio, & paulatim contigit à Plurima illa Hirſitate mutari: labentibus ſcilicet præ nimia Siccitate Pilis. Alijs diutiſſimè Pili permanent, vtiq; qui nèc in proceſſu temporis admodum Siccantur, & à primo valentem habuerunt Originem: Arborum ritu, quarum radices in Terra valenter comprehenderunt. Caue igitur ſi quem admodum Piloſum videas, hunc ſtatim Melancholicum putes: ſed ſiquidem floret adhuc Aetas, nondum eſſe talem. Sin iam declinat, Melancholicum exiſtima. At ſi ſenex eſt, non item, fiunt nanq; Melancholica Temperamenta ex Sanguinis aduſtione. Cæterum cùm id pati incipit, non ſtatim eſt percoctus: verum Hirtus abundè, qui Calidus, & Siccus eſt celeriter erit, &c.

Do vobis alterum Galeni Teſtimonium lib. ſecun. de Temper. ſcilicet aſſerentis Hirſutiem à Calore nimio prouenire.

Sed quod ad rem propoſitam eſt vtile, id iam apparet: hominum ſcilicet Temperamenta conſiderantibus, ſingulas partium per ſe examinandas eſſe. Nec ſi cui thorax Hirſutus eſt, huic Totum Corpus Calidius, Sicciusq; ex neceſſitate putandum: ſed plurimum in Corde Caloris eſſe, eòq; audacem: poſſe verò aliquando etiam huius ipſius rei occaſione accidere, quominus totum his corpus ſimiliter Calidum, Siccumq; ſit: quod ſcilicet

Plurimum

Plurimum Caloris sursum huc spirauerit; atq; in ambientem abierit. Nam si tota Corporis Temperies est æqualis, erit his statim Thorax ipse vniuersus latissimus, Venæ amplæ, Arteriæ magnæ, eædem maximè; vehementissimeq; pulsantes, cum Plurimi per totum Corpus Pili. Atq; hi quidem in Capite Plurimi Incrementi, Nigri, & Crispi, vtique in prima ætate, procedente verò Tempore Caluities excipiet. Quinetiam eiusmodi hominibus cum æqualiter sunt attemperati, & Robustum, & exactè delineatum, & Musculosum totum Corpus erit; tum Cutis Nigrior, Durior, atq; Hirsutior. Ad eundem modum si Contraria omnia in Thorace, sunt, ac æqualis in toto corpore Temperies vigeat, idest si Humidiores, & Frigidiores vniuersæ corporis Partes sint Thorax quidem Angustus, & Glaber erit: sicuti etiam totum Corpus Pilis Nudum. Cutis verò Mollis, & Alba, Capilli Subruffi, potissimum in Iuuentute: hi in Senectute non Caluescunt, timidiq; statim, & ignaui, & segnes, adde etiam Paruis venis; ac minimè conspicuis, & Adiposi fiunt. Ijdem Neruis, Musculisq; imbecilles, & Artubus parùm exactè delineatis, & blæsis.

Constat itaq; (nisi fallimur) ex tot Clarissimorum Virorum consensu ætatum testimonijs Hirsutiem, seù Pilorum Densitatem esse Effectum Caliditatis, atq; Siccitatis. Quapropter si argumentum est verum à Contrario, quod & asserunt superiores Autores, Pilorum Raritas fuerit Effectus Causæ Frigiditatis, Humiditatis, à quibus tanquam Carceribus Ingenium sese promouebit ad referendam & Mediocritatem inter huiusmodi Excessus, & Gradus interiacentes, ac medios in suam peculiarem, & propriam Causam.

Veniamus modo ad eas Differentias Accidentales Pilorum, quæ fluunt à Quantitatis Prædicamento, hæ verò pertinent ad Quantitatem Continuam, atq; sunt Longitudo, Breuitas; Crassities Tenuitas, & horum Mediocritates, vel Media. Pili vbi liberalitèr longi existant Caloris indicant Exuperantiam, argumento sit Exortus, atq; Incrementum. Experientia, (vel vt Galeni verbis vtar) ea quæ euidentèr sensibus apparent, (subscribit autem consensus Medicorum) docent, Calore Exuperante, Pilos celerrime nasci: contra verò vbi Frigus dominetur tardissimè prodire. Sed Caloris eiusdem est promouere illos in Longitudinem, nam cæteris paribus quæ Calida sunt, ea & Magnitudinem obtinent, magna ex parte, Calor enim vim habet Augendi ex consensu Phylosophorum omnium. Sed nonne deducitur & Ratio, quæ sensibus innititur, ab ipso Recremento post Attonsionem. Corporibus enim Calidis, ea si ad cutem tondeantur, citissime Pili Recrescunt, valido enim calore præditi sufficiunt ad sese reparandos: ætates docent

Iuuenilis, Senilis. Vtraq; enim harum Ætatum si Tondeatur, huic Tardius, illi verò Citius, vbi cætera sint paria, Pili Attonsi Recrescunt. Cuius veritatis do vobis Tonsorum Testimonia à sensu petita. Satagite isthæc animaduertere, intelligere à Peritis, meam Doctrinam veram esse reperietis, quę, si recordamini iam à nobis relata superius, superfluum sed, & odiosum foret denuo repetere deducitur ex narratione priscorum Medicorum. Constiterit ergo per argumentum à Contrario Pilos Breues esse Effectum Frigiditatis, atq; indices Frigoris eius Partis, cui consentiunt. Altera Differentia à Quantitate ambitus ipsorum desumitur, nimirum Crassities: Tenuitas, hæc prouenit à Frigore, illa vero à Caliditate. Ducitur hoc ex Doctrina iam recensita ex autoritate clarissimorum virorum, sed & Argumentum est ab Aetate, à Sexu. Nonnè Pili sexus Fæminei, cæteris paribus, existunt Masculinis Tenuiores? Ratio est à Temperamento etiam Frigidiori Fæmineo, semper laudantur in Fæminis Pili Tenues, in Viris autem Pili Crassi, sua enim cuiq; Principio Speciei inest Accidentalis Propria Differentia, hinc Poëtæ laudantes Fæminæ Cæsariem, aut Comam, semper adiunxere hanc Differentiam Tenuitatis. Doctissimus Tassus propterea de Crine ipsius Armidæ loquens lepidissimè cæcinit.

Ride Armida à quel dir, mà non che cesse
Dal vagheggiarsi, ò da suoi bei lauori
Poiche intrecciò le Chiome, e che ripresse
Con Ordin vago i lor lasciui errori,
Torse'n annella i Crin Minuti, e'n esse
Quasi smalto sull'Or cosparse i Fiori.

Minutos vir hic intelligit Crines Tenuissimos, & est (nisi fallor veluti ait Cicer. in Oratore) Abusionis species, nàm Poeta in eodem genere Quantitatis Continuæ transit ab vna Dimensione ad Aliam, quod Abusionis genus si vsurpant homines in ijs, quæ non obtinent dimension em, vt, cum Minutum dicimus Animum pro Paruo, & abutimur verbis propinquis, non satis video cur in promouendis Pomærijs Quadratæ Tuscanorum linguæ, non liceat & abuti voce *Minuti Crini, per sottilissimi*. Minuta intelligunt Romani, & corpora, quæ obtinent dimensiones quasq; minimas, & separatim, vnius dimensionis exiguitatem. Sic Cicero. Reticulum tenuissimo lino, Minutis Masculis. Pili autem viriles, & Masculi sunt Crassi nam, & hoc Principium Speciei, sexus nempe Masculus est Calidior altero Principio opposito Sexu Fæmineo. Hinc cæcinit Satyricus. Iuuen. Sat. 2.

Frontis

Frontis nulla Fides. Quis enim non Vicus abundat.
Tristibus Obscænis? Castigas Turpia, cùm sis
Intèr Socraticos notissima Fossa Cynedos.
Hispida Membra quidem, & Duræ per Brachia Setæ
Promittunt atrocem Animum, sed Podice Leui
Cæduntur tumidæ Medico ridente Mariscæ.

Animaduertito Setas nuncupari Pilos Crassiores, cuius est consequens Durities, esse indices Animi atrocis, virilis, in iram proni, atq; fortis; Huiusmodi Pilos Galenus lib.1. de Compos. Medic. 5.locos cap.4. nuncupauit Suillos, loquens ex interprete.

Altera verò, quæ tenuiores Pilos reddunt, & minores, eis conueniunt, qui Duros, & Magnos, multosq́, & Crassos Pilos habent, & ob id Suillis non absimiles existunt.

Hinc Pili Crassi Setæ dicuntur, nam Pilis Suillis, quæ Setæ nuncupantur, Crassitie correspondent. Hanc differentiam voluit esse indicem Luxuriosi Aristoteles in Physiognomonico libello, quem (nisi fallor) I.C.Scaliger Aristoteles, & Varro Latinæ Gentis credit non esse connumerandum inter Opera Stagyritica, pronuntiet nè Scaliger Assertiue, Dubitanter? haud recordor, at legite, audite Orationem Autoris.

Qui est Albi Coloris, & Pilosus, Rectis Capillis, & Crassis, & Nigris, & Tempora Pilosa, Oculus Pinguis, & Lasciuus.

Hæc sunt scripta sub Rubrica. Signa Luxuriosi, vos legatis Orationem Græcam, qua caremus. Colligas tu ex Analogia, & rerum consequentia, Mulieres, quæ Pilos habent Crassiores, cum proxime accedant ad Naturam Virilem à Sexu fugientes, colligito inquam tales Mulieres esse Calidas, & consequēter Facultatis Generatricis Operi aptiores, modo si cætera conueniant, vel non aduersentur, Non enim ex vno dūtaxat signo Temperiem totius Corporis colligere licet, quemad modum nec ex Temperie vnius Partis valemus cognoscere Temperamentum Corporis Vniuersi, at hæc pertinent ad Temperamentorum Physiologiam, quam vt acceperit Galenus à priscis, tamen circa eandem scribens plura, & nobilia Documenta reliquit eandem posteris consummandam. Philosophator identidem in Masculis, colligens ex Tenuitate Pilorum Notam Frigiditatis. Alterum est argumentum, veluti retulimus, ab Aetate desumptum, Nam Pili Seniles, cæteris paribus, existunt semper Tenuiores Pilis Iuuenilibus, & Virilibus Veluti enim decrescunt cæteræ Partes in Senectute, decrescunt pariter ipsi Pili, docet hanc veritatem Sensus, animaduertatis acerrimo Sensu in posterum Pilos Seniles, adhęc illos interrogate, præterea Ton-

sores,

sores, cognoueritis Pilos Seniles esse Tenuissimos, sed & Flacidiores quàm fuerint ætate superiori, qui si Tondeatur, tardissimè Recrescunt. mea Doctrina deducitur ab ijs, quæ euidenter apparent, quapropter firma satis, nisi caligem in meridie, ac Sole. Modo his ita constitutis transeamus ad indicanda Temperamenta Genitalium Partium Masculinarum nostri generis, atq; præsertim ipsorum Testium ex Differentijs Accidentalibus ipsius Barbę, vel Pilorum Barbalium, atque alijs nihilominus ad Barbam pertinentibus.

COGNITIO TEMPERAMENTI *Partium Genitalium, atq; præsertim ipsorum Testium ex Differentijs Accidentalibus Barbæ Humanæ. Cap. Septimum.*

QVAMVIS ex ijs, quę proximè narrata sunt, iuxta tot clarissimorum Phisicorum, atque Medicorum Sententiam de Physiologia Pilari Indicatrice Temperamentorum, liceat, promptissimumq; sit fere vnicuique, (modo intentissima cura is rem fuerit contemplatus,) ea omnia referenti ad Barbam colligere, conijcere Temperiem Partium Genitalium, atq; præsertim Testium Masculinorum, cum tamen sit Doctrina Noua, necessarium quodammodo videtur, perspicuitatem si ei conciliare volumus vberiorem, in tyronum gratiam præsertim separato stylo rem transigere, atq; superiorem Physiologiam Pilarem oratione signata ipsi Barbæ sigillatim accommodare. Quapropter in pauca rem conferentes, iuxta digestionem Prædicamentalem a nobis institutam, dicimus Barbam indicare Temperiem iam relatarum partium duplici nomine, hęc autem sunt Locus, Pilus, à quo etiam exordiemur.

In Pilo Barbali, seù Barba, eiusuè Pilis ridiculum foret non considerasse eas omnes Accidentales Differentias, quæ in reliqua Pilorum Sylua consideratæ fuere à Scriptoribus Priscis, & Antiquis Naturæ operum

rum Interpretibus, has digessimus nos priores iuxta Prædicamentorum Doctrinam, quæ & Scientiæ, & Memoriæ familiarior existit, in TEMPORIS, QVALITATIS, QVANTITATIS, classes: Dicemus de Tempore primum, ad ea, quæ relinquuntur proximè accedentes iuxta Ordinem susceptum, indicatum.

QVÆ à TEMPORE dessumuntur Differentię, atq; in Barba considerantur, eæ sunt euidentiores, quàm illæ in Cephalicis Pilis, aut Caluæ à Galeno indicatæ. Pilus enim Barbalis est ex Genere Pilorum Postgenitorum, & oculis maximè obuius. Hic vel apparet in eo Temporis Articulo, qui ferè communis est omnibus indiuiduis Maribus, & declaratus fuit à nobis ad Veterum sententiam in Superioribus Sectionibus: vel anticipat Citus, vel Tardus postponit: ex quibus apparet Barbæ, ad Tempus relatæ, contingere Differentiam triplicem, nam erit Barba Cità; Barba Tarda; demum illam, quæ in communi Temporis Articulo exoritur, hunc repetere non pigebit nisi omnino, saltem ex parte, quoniam licèt exierit Doctrina nostra à Typographorum Prælo, & Prælio, ipsa tamen adhuc nòn est publicata. Solonis, Lucretij Testimonio illum indicabimus. Legite audite Solonem ex Philone Iudæo, lib. de Mundi Opificio, qui talia Carmina refert. Aetates Solon Atheniensis descripsit his Elegiacis,

Impubes Pueri Septem voluentibus Annis
Claudunt enatis Dentibus Eloquium.
Post alios totidem Diuorum numine Dextro
Occultum Pubis nascitur Inditium.
Annis Ter Septem Prima Lanugine Malas
Vestiet ætatis robore conspicuus.

Lanugo est Pili inchoamentum, cuius Naturam, & Differentias docuimus in Sectione Operis priori. Lucretius Poetiphysicus hoc tempus Lanuginis erumpètis indicauit ex Natura Equi refutans Centaurorum Historiam cuius hæc sunt Carmina, lib. 5.

Sed neq; Centauri fuerant, nec Tempore in vllo
Esse queunt duplici Natura, & Corpore Bino,
Ex Alienigenis membris compacta Potestas
Hinc, illinc par vis, vt nòn par esse potis sit.
Id licet hinc quamuis hebeti cognoscere Corde.
Principio circum tribus actis impiger annis
Floret Equus: Puer hadquaquàm, quin sæpe etiam nùnc
Vbera Mammarum in Somnis lactantia quærit.
Post vbi Equum validę vires ætate Senecta,

Mem-

Membraq; deficiunt, fugienti languida Vita
Tùm demum Puerili æuo florente, Iuuenta
Occipit, & Molli vestit Lanugine Malas,

Qui est in lectione lib. de Hist, Anim. Arist. versatus, nouit satis Articulum ætatis decrepitæ ipsius Equinæ Speciei, quæ omnia Physicè sunt intelligenda, nulla enim Propositio, à Physicis pronuntiata, debet à Caractere Physico separari. Cæterum isthæc abunde satis docuimus in superioribus, nunc referamus has Temporis Differentias in Barba consideratas, & animaduersas in Effectrices Qualitates Primas, & Actiuas, à quibus omnino dependent. Barba, quæ Citò aduenit, est Effectus Caliditatis Partium Genitalium, atq; præsertim Testium, quapropter est Inditium Calidi eorum Temperamenti: Si Tardauerit autem Barba: Inditium fuerit Frigiditatis eorundem: cætera vosmet colligitote, conijcitote. nunc superfluum foret, quando Breuiarium tradimus, phylosophari, & Causas iam relatas inculcare denuo, quas fortassis abundantiori stylo etiam tractauimus. Lanugo tardè Pilescens, quæ scilicet diu manet sub Differentijs, sibi proprijs Mollitiei, Tenuitatis, Albedinis, longissimum post interuallum acquirens Barbalis Lanugo Crassitiem, Duritiem, Colorem peculiarem Pilarem, & Longitudinem, indicat Calorē in Partibus Genitalibus haudquaquam Vegetum: contrà verò quæ Lanugo Barbæ statim, vel Breui Curriculo Temporis conformatur in Pilares Differentias, indicat Calorem admodum vigere in ipsis Testibus. Doctrinam Lanuginis Differentiarum tradidimus in Sectione priori, Cap. Oct. quam si legeritis, audieritis, non erit vobis vlla obscuritas in his, quæ modo à nobis compendio narrata sunt intelligendis Declarauimus ibi Lanuginem ex lepidissimis antiquorum Poetarum Carminibus, at prosequamur.

SVccedunt Differentiæ à QVALITATIS Prædicamento manantes, quæ iuxta superiorem Doctrinam à nobis traditam, sunt *Color: Figura: Densitas Raritas.*

Pilus Barbalis vbi sit Coloris Nigri Vegeti semper arguit Calidissimam Temperiem Testiculorum, atq; præsertim si Color Niger Splendeat, Copiam enim indicat Spirituum Genitalium, quibus perfunditur Sanguis, materia ex qua oritur Pilus Barbalis. Quotiescunq; autem non splendeat, etiam Nigerrimus, noueris dominari Siccitatem. Albus Color Pilorum Barbalium, aut congener Color semper arguit Frigiditatem ipsorum Testium. Cæteros Colores intermedios eandem significationem tenere scito, quam in Superioribus ex Doctrina Veterum natrauimus. Argumentum bonæ Temperiei Testium per Analogiam

ad ea,

ad ea, quæ scripsit Galenus, quando Cerebri Temperiem docet bonam, foret Barba primo Subruffa, mox Flaua; Canities, quæ citò aduenit Barbæ, monstrat ipsas Partes Genitales, atque præsertim Testes esse Frigidos Contrà verò ij homines, qui vt Canescant ex Cæsatie vniuersa, obtinent attamen Barbam Nigram, valent satis in Actionibus Facultatis Generatricis, nisi aliquid refragetur aduersum:

FIGVRA Crispa demonstat semper Caliditatem vehementem, in summoq; positam huiusmodi Barba est peculiaris Aetiopibus, vera si scribit Plinius in Historijs, lib. 2. cap. 78. cuius hæc sunt verba. *Contexēda sunt his Cœlestibus nexa Causis. Nanq; Aethiopes vicini Syderis vapore torreri, adustisq; similes gigni, Barba, & Capillo Vibrato, non est dubium.*

Subindè oportet considerare *Densitatem Raritatem*, Gradusq; intermedios ipsos, (notos equidem Sensui acerrimo, atq; Vsu longo edocto in dignoscendis Accidentalibus Differentijs,) at ineffabiles. Nihil enim Proprium scribi potest lib. de Locis affectis. Barba Densa est semper Inditium Calidorum Testium, contrà vero quæ Rara existit, significat eorundem Frigiditatem. Quod interiacet Medium arguet paritèr neutram istarum Qualitatum præpollere alteri, itaq; Mediocritas Mediocritatem arguerit, veluti etiam Gradus recedentes in alterutrum Oppositorum vnam ex dictis Qualitatibus dominari significauerint. Qui Densam obtinet Barbam à Græcis nuncupatur δασυπώγων contrà vero μοτογένειοσ, qui Raram eandem habet. Quapropter si me audierint homines Physici, vtentur voce vna simplicissimè loquentes. Dici nanq; poterunt homines ex Græca voce in Romanum censum translata *Dasipogones*, qui Densam obtinent Barbam; contra vero qui Raram eandem habuerint *Motogeni*. Quod si Græcę huiusmodi voces non satis arrideant, dicantur homines *Rariberbes*, aut *Densiberbes*. Nonne huiusmodi vocabula cadunt à Græco, & Latino Fonte? Licet nobis appellare homines absq; Barba *Imberbes*, & non licuerit dixisse quando Raram, Densamuè obtinuerint *Rariberbes*, *Densiberbes*? Vtinam simplicissimè, puris, proprijs verbis, absq; periphrasi vlla nobis liceret effari, quæ sentimus, compendium nanq;, & summa perspicuitas obtingeret mortalibus in Scientijs adipiscendis. A pari non vererer ego dicere Mares *Tardiberbes*, aut *Citiberbes*, eos nempe quibus Citius, Serius Barba erumpit. Si qui delicatioris stomachi, & Aurium hæc non ferant, ij dicta sibi non putanto, aliqui benigniores non aspernabuntur fortasse tentamenta hæc nostra, & Posteritas nullis emancipata odijs, lubenter subscripserit, audietq; gratissima, & hæc nomina *Crispiberbes*, *Rectiberbes*.

Veruntamen pergamus. Relinquuntur adhuc Differentiæ Accidentales ductæ à QVANTITATIS Prædicamento,eiusq; Specie Continua, sunt autem istæ. *Longitudo, Breuitas:Crassities,Tenuitas*, atq; horum ipsæ Mediocritates,& Gradus, dicamus primo de Longitudine Breuitate.

Pilus Barbalis exortus acquirit dimensionem Longitudinis,aut oppido Liberalem,aut Breuissimam. Hæc differentia indicat Frigiditatem, quemadmodum illa Calorem Testium. Argumento est Aetas ipsa Senilis in qua Pili Barbales si attondeantur, ij tardissimè Recrescunt. Confirmant hanc veritatem & Gibbosi Lumbares, qui veluti docuimus ex Doctrina Hippocratis Barbam Tardissimè emittunt, eamq; imperfectam, cum ex Tuberculis Lumborum Spinam occupantibus Organa Fac. Generatricis Masculæ vitientur, Frigiditate accersita, horum Doctrina legitur cap.Quinto Sectionis huius Tertiæ. Barba horum Gibbosorum Lumbarium attonsa Tardissimè recrescit. Postremo asseueratur hoc Placitum ex Semicastratis,tales dicuntur à me quibus alter fuit exemptus Testis, veluti patet. Cap. Quarto vbi Historiam, & Physiologiam Eunuchorum docuimus: horum Semieunuchorum Barba Attonsa Tardissimè, & ipsa Reparatur. Barba itaq; longa, aut Citò Recrescens indicat ipsorum Testium Caliditatem, quæ autem Breuis est, ac Tardè attonsa reparatur,monstrat eorundem Frigiditatem.Gradus intermedij ex pari proportione indicauerint Gradus Temperamentorum,qui coniecturà possidentur, vel acquiruntur. Ex huiusmodi Accidentalibus Differentijs homines dicuntur à me *Longiberbes*, aut *Breuiberbes*, Recrementi Barbæ attonsæ celeritatem, Tarditatem vna voce interim quomodo appositè nuncupare valeam, nòn succurrit, intererit aliorum hoc præstare conari.

Altera est Differentia QVANTITATIS Continuæ Pilis Barbalibus inexistens, quæ ambitum eorundem respicit, nimirum *Crassities,Tenuitas*, hanc dignoscit Oculus, Tactus, vbi sint acerrimi. Barba obtinens Pilos Crassos, & qui Setis comparari possint, indicat Calorem partium Genitalium, atq; præsertim Testium. Contrà vero Pilus Barbalis Tenuis est index Frigiditatis, vel Frigidæ Temperiei eorundem. Harum vero Differentiarum Mediocritas ex se arguit Mediocritatem Qualitatum Primarum Actiuarum Argumento sunt Sexus, Ætas: nàm Pili Muliebres semper Tenues existunt: Seniles vero ob Frigiditatis exuperantiam sunt Graciles, Tenues; quod accidens, & in Semicastratis animaduertitur. Hos homines dixisse licuerit vel *Crassiberbes*, vel *Tenuiberbes*. Memineritis ex ijs quæ in Superioribus Sectionibus Operis à me dicta sunt Pilos Barbales esse Crassiores Pilis Caluæ, aut

Cephalicis,

Cephalicis, quod Sensus docet. Barbitonsores quoq; vsu periti subscripserint. Quapropter vacillat, nisi ruit Physiologia Aristotelis quæ legitur lib. quinto de Gener. Anim. Cap. 3. & retulit is omnino Contraria Sensibus, credens Pilos Capitis esse Crassissimos. Nam cęteris paribus Pili Barbales existunt Crassiores alijs quibuscunque in Corpore nostro positis, attamen Cutis Barbæ Seminarium est Mollior, atq; Rarior Cute ipsius Caluæ, sed hæc ad *Physiologiam Pilorum* pertinent; non negamus Pilos in Cute exorientes ab eadem nonnihil assumere, at negamus hoc esse præcipuum in Pilorum Natura, vt enim rem aperte magis declaramus exemplo. Pilus Barbalis recipit, quidem nonnihil à Cute in qua exoritur, veruntamen quod est præcipuum in ipsius Barbæ Natura, illud acceptum referendum est Sanguini, Materiei eiusdem Barbæ, at non simpliciter vt Sanguis est, veruntamen quatenùs perfunditur Spiritibus Morphœticis Genitalibus, vel ipsius Facultatis Generatricis, residentis in Testibus, qui sunt Officinæ Seminis, quæ docuimus capite proprio, hucusq; ergo satis. Veruntamen cum Pilus Barbalis acquirat *Crassitiem* Temporis benefitio, cōsiderare oportet Motum quoq; eiusq; Differentias. Nā vbi Pilus Barbalis celerrimè acquirat *Crassitiem*, illi propriam Indiuiduo, monstrat Calidam Tēperiem Partium Genitalium, veluti de Lanugine fere idem in superioribus docui. Contrà vero si Tardè Adipiscatur Crassitiem debitam, arguit Frigus dictorū Locorū. Hæ sunt differentię in Accessu, restant cōpares ipsius Recessus, Desinunt enim singulæ corporis Partes, & Gracilescunt secundum Naturam ex ipsa Senectute adueniente refrigeratæ. Quapropter Pili Barbales, qui Citò Gracilescent, indicabunt Frigidam Temperiem Partium Genitalium: Contrà vero si longius aberit Gracilitas, Tardissimeq; attenuabūtur, arguent Calidam Temperiem, atq; vigorem vegetum earundem Partium Genitalium. Hæc non est Doctrina noua, sed per Analogiam desumpta ex veteribus, nonnè Cæsaries Citò Canescens arguit Frigiditatem Cerebri? omnino & Barba Citò Canescens index est imbecillitatis Partium Genitalium. Si Analogiam intelligis promptum tibi fuerit, quas consideras, Motus Differentias in Colore, illas & in *Crassitie Tenuitate* pariter considerare.

LOCVS est reliquus, & is quasi Fons, vndè aliæ Accidentales Differentię ipsius Barbæ fluunt. In hoc duo sunt quæ perpenduntur *Quantitas Continua: & Discreta Numerus*. Age dicamus primo de Quantitate Continua. Si Loca Barbæ secundum Superficiem, scilicet Latitudinem, (veluti docuimus in Sectione prima) vniuersam vestiantur Pilis, hoc erit Argumentum Temperiei Calidę Testium: Si vero

Pili Barbales eorundem Locorum vniuersa Spatia non impleuerint, indicium est Frigidi Temperamenti Partium Genitalium. Sed rem apertius declaremus exemplo Menti. Quotiescunq; Pili Barbales vestiant omninò ipsius Menti Regionem, & plenissimè vsq; ad lineam Labialem infernam, præterea & Submenti quicquid est spatij fere ad Claues, hoc est indicium Calidę Temperiei ipsorum Testium, At nouisse oportet nostrã Physiologiam Locorum Barbalium, quam docuimus in Prima operis Sectione cap. proprio. Sit paritèr Exemplum in Maxilla Cutanea inferiori, quæ si vestiatur amplissimè Pilis, atq; retrorsum ad Caluam vsq;, & Colli Posticam, seu Lateralem partem: Antrorsum verò quoq; ad Faciei quasi Centrum, occupata scilicet Malarum portione, atq; Buccis, hoc etiam fuerit inditium Calidi Temperamenti Partium Genitalium: Veruntamẽ vbi Angustissimè, seù parcissimè, quãtum pertinet ad Latitudinem Pilis vestiantur iam dictæ Partes, tunc erit Inditium Testium Frigidorum, & per Argumentum à Contrario ductum.

Succedit postremo QVANTITAS DISCRETA Locorum destinatorum ipsi Barbæ, quæ sunt Labium Cutaneum Supernum, Infernum Mentum, Submentum, Maxilla Cutanea inferior. Hæc autem Loca omnia vbi vestiantur Pilis, Argumentum est Caliditatis Testium. Nisi verò Pilos obtineant omnia, sed aliqua tantum, indicatur propterea Frigiditas Partium Genitalium, atq; præsertim si Loca ignobiliora duntaxat pilent. Dignitate maiori pollent veluti docuimus Sect. prima, & Labium Supernum, & Mentum cæteris Locis, Maxilla nimirum, & Submento. Finximus, & hanc propter nouam Physiologiam noua nomina. Qui secundum omnia loca Barbescunt, ij dicuntur à me *Totiberbes*, qui vero ex aliquo, aut aliquibus duntaxat Locis vocantur *Partiberbes*, adhuc vero istos nominibus propioribus appellamus, nam qui Solos obtinent Mystaces, dicuntur *Mystaciberbes*, aut *Mystiberbes*, à pari iuxta comparem rationem nuncupantur *Mentiberbes*, qui Mentum duntaxat, *Submentiberbes*, quĩ vnum tantummodo, & Submentum vestitum Pilis obtinuere. A pari nuncupantur *Geniberbes*, si Maxilla inferior duntaxat ipsa Barbescat, quarum omnium Barbæ Differentiarum Accidẽtalium hoc sit Breuiarium ad Partium Genitalium, atq; præsertim ipsorum Testium dignoscendam Temperiem, quod Viri Doctiores vbi iudicent hanc meam Philosophiam Veritati congruere, poterunt curare coniungendam Doctrinæ Galenicæ, quam recenset in Arte Medica in gratiam dignotionis Temperamenti Testium. Rubrica sit hæc.

TESTIVM CALIDISSIMORVM Notæ.

SI Barba Exoriatur Celerrimè, Breui Lanuginis Naturam Exuens, Nigra, Crassa, Densa, vestiens Locorum omnium Latitudinem vniuersam, atq; vlterius ad Partes Vicinas porrigatur: Subinde Longissima existat, vel Citò Recrescat. Præterea Canescat, Gracilescat etiam Tardisimè, atq; in Locis duntaxat Ignobilibus, ~~omnino~~ Partes Genitales Marium, atq; ipsi præsertim Testes fuerint Calidisimi.

TESTIVM FRIGIDISSIMORVM Notæ.

BARBA si Tardissimè Erumpat, diuq; sub Lanuginis Natura consistat, prætcrea Tenuis, Alba, vel Subflaua, Rara, & Latitudinem Angustam occupet Locorum Barbalium. Adhæc non inexistat Locis Omnibus, sed Aliquibus, & Ignobilioribus, Breuis, & Recrescens Tardissimè, atq; Citò Canescat, Gracilescat: in Locis etiam, aut Omnibus, aut Nobilisimis, tunc ipsi Testes, & Partes Genitales fuerint Frigidissimæ.

TESTIVM CALIDORVM,
& Siccorum Notæ.

HOMINES habeńt Pilum Barbalem Celeris Aduentus, & Motus, Robuſtum, & moderatè Denſum, præterea Colore Nigrum, ſi Calor Exceſſerit: Vbi autem Ambæ Qualitates exuperent præſertim Calor, tunc generatur Pilus Criſpus, & Citò Gracileſcit Barba.

TESTIVM CALIDORVM,
& Humidorum Notæ.

TESTES autem ſi Excedant Humiditate, Calor verò ſit infrà Mediocritatem, his hominibus Barba Tardius, quàm in Superiori Temperie Aduenit, neq; liberaliter Creſcit, Colorem Flauum habet, Pilus eſt Mollis, & à Denſitate recedit Barba in Locis Omnibus; præſertim verò in Locis Nobilioribus.

TESTIVM FRIGIDORVM,
& Siccorum Notæ.

PILI Barbales Tardè Conſummantur, vel Craſſitiem debitam acquirunt, præterea Tenues, Citò Gracileſcunt, progreſſu verò temporis: Vbi Frigiditas dominata fuerit, Breui Caneſcunt.

TESTIVM FRIGIDORVM *& Humidorum Notæ.*

FRIGIDITAS vbi Exuperet Barba Tardissime Adueniet, Pilus Tenuis, ac Subflauus existit, progrediēte Ætate Citò Canescit, ac Gracilescit: Barba præterea neq; Densa, pręsertim in Locis Nobilioribus, Raroq; Omnia vestit Loca, sibi destinata.

Hæc sunt, quæ raptim Exarauimus, etiam ferè impræmeditati circa Finem Barbæ Medicum declarandum, impediti quà alijs negotijs ingratissimis, quà & admoniti grauiter imbecilla valetudine Corpusculi nostri, penè obruti difficilimis laboribus. Oratos, & exoratos omnes volo, si quę desunt, adijcere non dedignentur, modo vera sit Doctrina nostra, quæ tunc poterit iudicari, quando publicabitur opus vniuersum, cuius est Index Titulus. *Philosophia, & Medicina Barbæ Humanæ.* Hoc est, De Fine Physolophico, & Medico. Sed antequam orationi nostrę Clausulam imponamus, lubet admonère Nouitia Ingenia, nòn dignosci Temperamenta Partium Genitalium, atq; præsertim Testium ex Vna tantum Barba, sed & ex Alijs nonnullis, quæ breuiter tot, ac talia existunt.

I. Semen, eiusq; Differentiæ:
II. Pubes, eiusq; Differentiæ:
III. Conformatio Lumborum, Testium, atq; Veretri.
IV. Pili Lumborum, eorumq; Differentiæ.
V. Actio, præterea & Antecedentia, & Consequentia Actionem,

Horum aliqua non fuere considerata à Galeno in sua Arte Medica, veluti sunt Pili, Barbæ, Lumborum, insuper Conformatio, & Actio, vt considerauerit obiter Antecedentia, Consequentia ipsam Actionem Semen quidem perpendit, at Differentias non omnes attigit, leguntur autem apud Aristotelem, sed cum decretum nobis existat per otium scri-

bere

bere ad Artem Medicam Galeni Scholias, nec vacet interea, isthæc in eum locum, ac tempus consulto reijcimus, interim sat fuerit admonuisse.

Dicemus tantum Pilos Lumborum, Nigros, Crassos, Plures, Longos, esse Indices Calidissimæ Partium Genitalium, Temperiei.

Quarum ignoratione Medicus nullus potest exercere doctè, rectè ipsam Medicinam ex Canonibus Rationalibus, quapropter oportet illos turpissimè aberrare, & non absq; maximo damno ægrorum, qui sese illorum Fidei committunt. Ignorant Medici Temperiem Corporis, quæ ex Temperamento Partium Principum consurgit, vnde Morbos, eorumq; recessus à Cōstitutione Naturali cōijcere nequeunt, hinc neq; Prædicere ipsorum Exitus, neq; Rationalem Curationem instituere possunt. Sed Empyricè agunt, & satagunt. Qui curantur autem non Arti, sed Naturæ Morborum Medicatrici gratias referre debent. Hæc omnia voluimus dixisse in gratiam illorum, qui secreto, & in angulis pinxerunt me rudissimum cæterorū mortalium, & hominem Analphabitum. Sic, ex ijs, quæ hactenus fuere scripta, Illos & abundè satis Indicaui, viam nanq; aperui, quomodo eorum Virtus doctissimis viris possit innotescere, facillimum quippe fuerit illis euertere hactenus dicta. Hoc interim documentum sit Nouitijs ingenijs. Quemadmodum non licet ab vnius Partis Temperie (sumito interea tibi Cerebrum) arguere ad Totius Temperamentum; A Pari nōn licet ab vno Inditio Partis, quæ Plura obtineat, colligere Temperiem ipsius Partis. Legas, audias Gal.lib.2.de Temperam.

Ad hunc modum de Temperamentis ineunda nobis consideratio est, quamq; scilicet particulam seorsum perpendentibus, nec ausis ex vna pronuntiare de omnibus. Quod vtiq; nonnulli fecerunt, qui Resimos Humidos, Aduncos Siccos esse dixerunt. Et quibus Parui sunt oculi Siccos: quibus Magni Humidos, &c. Scribit vero paulo inferius. *Sed videre licet totius Corporis habitum, & Mollem, & Pinguem, & Album, & Carnosum, cum tamen Oculi sunt Parui, & Nasus Acutus. Rursus Siccum, Macilentum, Nigrum, & Hirsutum, vbi Magni sunt Oculi, & Nasus Resimus. Præstat igitur siquidem de Solo agitur Naso, vt ex eo Resimo Humiditatem, ex eo Adunco Siccitatem coniectes, nec de totius animantis temperie ex his particulis pronunties.*

Animaduertas ò Nouitium Ingenium, Temperiem Totius, ac Par-

tium dignosci ex Conformatione, eiusq; Differentijs, quam doctinam Galenus ab Hippocrate, & Aristotele desumpsit, sed de his hactenus. Quantum pertinet ad Nominum formationem ridebunt ij, qui grauissimos Autores Romani Eloquij non legere, aut lectos non intellexere. Horatius in Arte Poetica.

In verbis etiam tenuis, cautusq; serendis.
Dixeris egregiè, notum si callida verbum
Reddiderit iunctura Nouum : Si forte necesse est
Indicijs monstrare recentibus abdita Rerum :
Fingere Cinctutis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturq; Licentia sumpta Pudenter.
Et Noua, fictaq; nuper habebunt verba Fidem; si
Græco fonte cadant parcè detorta. quid autèm
Cæcilio, Plautoq; dabit Romanus ademptum
Virgilio, Varioq; ? ego cur acquirere pauca
Si possum inuideor? cum lingua Catonis, & Enni
Sermonem patrium ditauerit: & Noua rerum
Nomina protulerit? licuit, semperq; licebit,
Signatum præsente nota deducere nomen.

Cicero etiam scripsit in Oratore. *In omnibus hoc fit Artibus, vt cum id appellandum sit, quod propter rerum ignorationem ipsarum nullum habuerit ante Nomen, necessitas cogit aut Nouum facere verbum, aùt à simili mutuari.* Hæc Cicero; sed quia Doctis istis Viris Vnguenta, & Rosæ putere videntur (ommisso interim Quintiliano) refero Galeni Lib. de Morborum Temporibus.cap.4. ait. Testimonium, quod tale est.

Porrò Nomina ipsarum simul ponere, tum Compendij, tum Claritatis gratia præstat: quemadmodum lex quædam est communis omnibus Græcis, vt quarum rerum Nomina apud vetustiores vsurpata inueniamus, his vtamur: quarum verò non habemus nomina, transferamus, vel ipsi secundum rerum quandam similitudinem ad ea, quæ denominata sunt, fingamus, vel de alijs dictis abutamur, &c. Obtrectatoribus autem, qui dixerunt me hominem rudissimum omnium mortalium, clam tamen istud insusurrantes, dono insuper est ista. Lib.oct. de Placitis Hippocrat.& Plat.cap.4.

Plato secundum quandam Corporum asseruit esse constitutionem: primam verò neque ipsum nominasse compertum est: sed quia secundam dixit, aliam quandam ante eam ponere proculdubio apparet: quam videlicet Aristoteles, vt pote qui latius de Animalium Partibus, & Genera-

tione tractarit, Similarium nomine insigniuit: quanto enim quis exactius, subtiliusq́, quancunq; rerum Naturam conatur explicare, tanto plura Nomina inueniat necesse est.

Cuius rei veritatem, ac necessitatem habemus ex eodem Galeno, qui in opere de Fac. Nat. scribit in hanc sententiam. Lib. primo de Nat.Fac.Cap.Sexto.

Porrò Sensibilia appellantur Elementa, quæcunq; similares Corporis sunt Partes. Has autem non Methodo vlla, sed ex Dissectionibus contemplans, Oculorum inspectione noscas oportet. Ergo os, Chartilaginem, Neruum, Membranam, Ligamentum, venam, omnia deniq; id genus in prima Generatione Animalis, Natura creat, vsa, vt generatim dicam Generatrice, Alteratriceq́, Potentia: particulatim verò Excalfactoria, Refrigeratoria, Humectatoria, & Siccatoria: tum quæ ex harum mixtura fiunt, veluti Ossifica, Chartilaginifica, Neruifica Membranifica Claritatis enim gratia his quoq; Nominibus vtendum.

Eccè quomodo Galenus coactus fuit Philosophiæ promouens Pomæria vti his nominibus à se fictis, Ossifica & consimilibus reliquis. A pari ego vtor vocibus à me fictis, *Barbifica*, *Pilifica*, Facultate, nam Pilos existimo esse Partes *Plantanimales* aut *Animaliplantas*, atq; Facultatibus Animæ nostræ deseruientes, illosq; reor ex Sanguine generari, non ab Excrementitia, commentitia illa Fuligine Vaporosa, quemadmodum credidit ipsa Antiquitas, Doctrinæ meæ veritatem demonstraui abunde satis in Opere proprio, cuius est index Titulus. Physiologia Pilorum, in qua recensui Causam erroris Antiquorum. Si dixi, & finxi nomen *Crassiberbis*, *Longiberbis*, caretne exemplo huiusmodi nouatio? quando legimus dictos fuisse nonnullos & *Crassipedes*, & *Longimanos*. At hucusq; satis, cogimur enim hæc exarare, non autem scribimus liberi, conijcitote rei veritatem supersedere nos interea ijs, quæ obijci possunt aduersus nostram Opinionem, recitandis, & diluendis, quod est Alterum Asseuerandi Genus & Aristotelis Doctrina.

ILLVSTRI

ILLVSTRI VIRO ANT. CASTELVETRO PATRITIO MVTINENSI PHILOSOPHO ET MEDICO PRAESTANTISSIMO,

Marcus Antonius Vlmus Patauinus. S. P. D.

OPERÆ prætium me facturum esse dicerem ausim, si Fragmentis istis, quorum edendorum, pro tua humanitate, curam suscepisti, adijceretur etiam Breuiarium Operis eius, cuius existunt particulæ adumbratæ, non expressæ penitus, & conformatæ: Scriptura enim illorum est Mustea (vtar interim Pliniano vocabulo) cum raptim, & pręcipitanter fuerint à me exarata, quæcunq; legisti. Duo autem & hortantur, & persuadent non esse negligendam huiusmodi Appendicem. Hoc enim rei acrius mecum metipse reputans considero fore, vt aliquatenus proinde reddatur illustrior ipsorum Fragmentorum Lectio. Præterea Calumniæ notam effugio: nam suspitiosissima quædam ingenia mortalium (veluti est hominibus insita prauitas ex Pręceptoris iunioris Testimonio in Politicis) ipsam rem forrassis malignè interpretarentur, dicere me hominem Vaniloquum, Iactatorem, dein (veluti Rumores, & aguntur, & augentur) palam etiam prædicare, me non scripsisse Philosophiam Barbæ Humanæ, at finxisse, hanc esse meram technam, purum putum somnium. Quapropter mea plurimum interesse & sentio, & censeo, vt hisce Fragmentis coniungatur, quicquid hactenus mihi exaratum, Typographis excussum, veruntamen adhuc in vulgus non exijt. Opus autem non publicaui, quia non consummaui, deest enim Segmentum Sectionis Tertiæ alterum, quod pertinet vniuersum ad Obiectiones diluendas, quæ aduersus Finem Philosophicum Barbæ Humanæ à me pronuntiatum, confingi pos-

ſunt, illæ vero numerum Senarium explent, quantum interea cognoſco, Superſedi autem à conſcribenda operis huius portione, quod caream adhuc Simulachro maxime neceſſario, cum pertineat ad nobiliſſimam vnam Obiectionum. Probè meminiſſe debes, veluti alias tibi communicaui, me ſentire, hunc eſſe Finem Barbæ Humanæ, vt in Facie ſtaret Inditium Facultatis Generatricis Maſculę, atq; huius vel Erumpentis, & Progredientis; vel Conſummatæ: vel niſi Conſumptæ, ſaltem Conſumptioni proximè. Inter cæteras modo obiectiones, quæ ſuo loco dicentur, hæc eſt vna præcipua. Mulieres perplures exiſtunt Barbatæ. Quod & Senſu comprobatur, & plurium vetuſtiſſimorum Scriptorum Dignitate aſſeueratur, cum id poſteris nobis reliquerit conteſtatum. Leguntur huiuſmodi Teſtimonia apud Hiſtoricos, Philoſophos, Medicos, & alios, Famoſiſſima ſunt Hippocratis, ... Plinij, Ariſtotelis cuius hæc ſunt verba ex Interprete Gaza Lib.3.de Anim.cap.xj.

Pili in Mento Mulieris non prodeunt, niſi interdum pauci, cum Menſtrui Curſus ſubſtiterunt: & vt in Terra Caria Mulieribus Sacerdotibus *euenire aiunt, quod Diuinationis Indicium interpretantur*. Scio te vti Græca oratione, qua ego interim careo, veluti & cæteris ad ſcribendum ſubſidijs nunc peregrinans, & Aulicus. Mulieres aliquas Barbire interdum, eſt Propoſitio veriſſima, & hac noſtra tempeſtate viget exemplum nobiliſſimum: Hæc eſt Helena Antonia Virgo, quæ alitur nunc apud Sereniſs.Hiſpaniarum Reginam Filiam Sereniſs. Archiduciſſæ Mariæ Auſtriacę Græcij. Gisbertus Vuosſius Medicus Doctiſſimus, & Vir Clariſſimus, quem plurimum amo, Chyrographo ſe mihi obſtrinxit eſſe tranſmiſſurum Effigiem ipſius Helenę Antoniæ, cum intellexiſſet hoc à me ſuſceptum ſcribendi Argumentum, interim hæc meis interrogationibus reſcribens.

Relatione d'vna Dongella Barbata ſcrittami dall'Eccellente Sig. Gisberto Voſsio.

ECCEL. Signor Olmo con pochiſſime parole riſpondo: la noſtra Elena Barbata è addeſſo di

venti anni, di Faccia tota Virile, Barba proliſſa ferè alla cinta, di Color ferè di caſtagna ſubnigricante, ſpeſſa, & piena, gli è cominciata à ſpontare à puoco, à puoco nel Nono anno della ſua Età; & marauigliandoſi li ſuoi parenti, gli faceuano alcune volte radere la Barba; da poi vedendo che ſubito ricreſceua di nuouo, la laſciaua coſi, & perche erano poueri, la donarono al Sereniſsimo, & Illuſtriſsimo Arciueſcouo di Leodio appreſſo la Fiandra, chiamato Erneſto, Duca di Bauiera, & anco Arciueſcouo di Colonia: quale la preſentò alla noſtra Sereniſſima Arciducheſſa Maria Sorella di detto Arciueſcouo, & Madre della Sereniſſima Regina di Spagna Margarita, appreſſo quale Sereniſſima Regina detta Elena è già parecchi anni.

La Barba ſua è ſpeſſa, & piena, & folta così anco gli Moſtacci ſopra la bocca, & della banda gli peli delle Guancie, & diſotto il Mento. Il Petto è puoco creſciuto. Gli Menſtrui ſuoi fin adeſſo non hà hauuto. Viue però ſaniſſima, ſenza alcun trauaglio del mondo. E' di boniſſima natura, & molto amoreuole, & quieta; d'ingegno aſſai capace, nō però molto ſottile. E' di ſtatura mediocre, di forma quadrata, e bene proportionata. La natiuità ſua, ò hora d'iſteſſa, non sà lei iſteſſa ne ſi può ricordare. Se V. Signoria Eccellentiſſima deſiderarà ſaper più, mi potrà auuiſare à Milano, doue, vò di longo con la Sereniſsima noſtra Regina, & ſua Sereniſsima Madre.

Hora Signor Casteluestro (posso ben ancor io far vna lettera di meschià, scriuendo à Modona doue si lauorano infinite, belle, buone Meschie, ò Macchie di Panni) l'aspettar io questo Ritratto della Signora Elena Antonia, e vna delle Cause, che non mi ha lasciato metter mano à far la risposta alle Obiettioni, che si possono addurre contra l'opinion mia. Conciosia che io giudichi buono, anzi necessario metterui vn tal Ritratto sotto al suo Capitolo particolare: che seruirà grandemente à chi saprà valerseae. Io mi trouo bene in mano mia vna effigie della soddetta Signora Elena Antonia, che è stampata in carta dalle Forme di Rame, quale comprai sotto Loggia in Brescia la nell'Autunno prossimo passato del 1597. doue mi ritrouaua per certo negotio, & era in mia compagnia appunto il Signor Francesco Vigasi Alfiere della Quadra delle militie di Montechiaro Terra Antichissima, Nobilissima del distretto di Brescia, come appare nelle Croniche di essa, scritte dall'Honorato, & Dotto Signor Altobello Scolari di buona memoria. Ma ripigliamo il già incominciato raggionamento sotto il Ritratto della Signora Elena Antonia ch'io tengo ci sono queste parole,

Helena Antonia nata in Archiepiscopatu Leodiensi Aetatis suae 18. A Serenissima Archiducissa Aust. Maria Vidua Gracij educata.

Ma se l'Eccel. D. Vuossio tardasse à mandar il Ritratto, che potrebbe auuenire, s'egli fosse passato con la Corte della Serenissima Regina in Ispagna, farò cauare vn transunto da questa imagine, e spedirò l'opera. Io mando à V.S. la copia di quello, che si deue aggiongere à questi Fragmenti, e sono li Proemij, e Rubriche dell'opera scritta, e Stampata, lequali V.S. quando farà vedere all'Illustre, e molto Vener. Padre Fra Giouanni da Monfalcone Inquisitore di Modona, si compiaccia in mio nome dir à cotesto Signor, che lo saluto riuerentemente, & vado molto obligato alla infinita sua cortesia, douendone io tenir sempre memoria, per sodisfare in parte, quando che sia, à quello, che son tenuto. Signor Casteluetro le raccomando la Stampa, & come dissi nel principio, ce ne siano tanti essemplari, che si posli darne à tutti li miei Patroni, & Amici, hauendo io determinato, che vno pure non ne vadi in Bottega di Libraro di questi, liquali si stampano à mie spese, ma si donino tutti. Non fate alla mia lettera il viso dell'Armi per quella parola Amici. So ancor io la chiosa *Amico del Buon pro faccia*: *Amico di Sternuto, ò di Piazza*. Son con voi caro il mio Signor Casteluetro, che la voce *Amicus*, non habbi il Numero Plurale: alla Barba del Dottrinale, e seguaci di Prisciano, che dicono *Amici Amicorum*, Amico.

Rara auis in Terris, Nigroq; simillima Cycno,
Disse ben colui. *Rara Fides*, meglio *Nusquam tuta Fides*. Ma lasciamo le Burle, e queste cose, che pungono, solo questo le dirò, che vltimamente ho conosciuto per sensata esperienza il vero di questi detti communi, e particolarmente di questo.

Nulla Pestis efficacior ad Nocendum, quàm Familiaris inimicus. Io mi consolo con quelle parole. *Mihi vindictam, & ego retribuam*, & con quell'altre. *Iuditia Dei multa Occulta sunt, Iniusta autem nulla*. Finalmente come disse quell'huomo da bene.

Forsitam & hæc olim meminiße iuuabit.

Subscripturine sint homines huic meæ opinioni haud satis scio? nanq; Aliud alijs, Paucis Eadem, Sua cuique probantur. Omnino quemadmodum Satyricus doctè cœcinit.

Mille hominum Species, & rerum discolor vsus
Velle suum vnicuiq; est, nec voto viuitur vno.

Præterea Barbatuli Phæaces nonnulli mordicùs adeò tueri conantur Priscorum Opiniones, vt renuntient potius Veritati, quàm Vetustati iuxta illud Horatij in Epist. ad Augustum.

Vel quia nil Rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt:
Vel quia turpe putant parere Minoribus: & quæ
Imberbes didicere Senes perdenda fateri.

Ignorant isti nobilissimum Platonis dictum in Epinomide. *Nemo docebit, nisi Deus adiuuerit*. Huius farinæ homines viuere testatum reliquit Galenus in lib. de Bono, & Malo Succo cap. primo.

Ergo cæteri omnes mortales, ratione in consilium adhibita, illud euidens esse censebant: vt extrinsecus exulcerationum formæ variæ, varia tumorum genera existebant, inflammationis, œdematis, erysipelatis aut scirrhi speciè, sic & in intestinis partibus, quæ principales sunt, posse totidem affectiones fuisse. Solis illis occæcata erat ratio, qui ab Hippocratis doctrina de succis deficientes, quiduis potius quam succos causari audent. In quibus tamen fuere, qui clàm apud me faterentur, se conspicere quidem satis, quam peruicaci-

ter cum Hippocrate agerent, qui ſuccos negarent ad bonam valetudinem, nec ad morbũ bene, aut malè facere poſſe: pudere tamen, iam exacto Quinquageſimo Ætatis anno, ad Hippocratem trãsfugere: ita enim futurum, vt viderentur non diſcipulis modò nocuiſſe, ſed & alijs: qui ſuperiori tempore ipſorum opera vſi eſſent. Quin & vulgò ſe in precio eſſe, propterea, quod uera profiteri crederentur: quæ ſi falſa faterentur, ipſos habitum iri cæteris indoctiores, neque quenquam, qui ipſis ante vſus eſſet, poſteà vſurum. Atque his quidem danda eſt optimo iure venia: neque reprehendendum propoſitum, ſed miſeranda ipſorum eſt infelicitas, qui prius quàm iudicare poſſent, quid docerentur, in malos magiſtros inciderunt. Sunt autem illi odio digniſſimi, qui per ambitionem decretorum ſectas primi inſtituerunt. Videntur enim ſponte, atque opera data, familiares fallere voluiſſe, non ipſi per imprudẽtiam, atque inuiti decepti.

In hac tamen Philoſophia Barbæ Humanæ non recuſem etiam (vt ille ait) ex æquo, & bono accedant nobis Honorarij Arbitri, qui malo Inuidiæ pari, & Profectus, & Conſilij mei rationem intelligant, ac iudicent, nec enim tantum mihi ipſi tribuo vt Fidem haberi velim præiudicatæ meæ ſententię. At epiſtola modum nimiopere iam excedit. Viue diu ſoſpes, & me ama, vt ſoles.

Di .N. queſto dì cinque Aprile 1599.

Di V.S. Illuſtr. & Eccel.

Seru. Affet.

Marc' Antonio Olmo.

MARCI

MARCI ANTONII VLMI
PATAVINI
MEDICI, ATQVE PHILOSOPHI
PHILOSOPHIA, ET MEDICINA
BARBÆ HVMANÆ,
Hoc est
DE FINE PHILOSOPHICO, ET MEDICO.
LIBER SINGVLARIS.
Et in Tres Sectiones Diuisus.

In Prima Sectione describitur ipsa Barba ad mentem Antiquorum, & Authoris ipsius.

In Altera verò Maiorum omnium Opiniones hactenùs publicatæ recensentur: mox ad vnamquamq; sigillatim Exercitatio Authoris subiungitur.

In Tertia postremò declarat Author Opinionem Propriam, & clarissimè demonstrat Physiologiam Barbæ inseruire Sensibiliter ad Medicinam rectè faciendam, & administrandam, scilicet ad Morbos Cognoscendos, Prædicendos, atque Curandos.

Breuiter in hoc Opere præter alia Naturæ Misteria explicata, continetur etiam cùm Eunuchorum, tùm Fœminarum Eunucharum nostræ Speciei, Doctrina Historica, & Physica: adhuc & ipsarum Tribadum. Declaratur etiam aliqua ex parte Symbolum Barbæ: quæ omnia ex Vetustissimorum Testimonio Scriptorum asseuerantur.

PROOEMIVM.

BARBÆ Humanæ quis finis existat? Domino permittente, atque adiuuante; veluti speramus, scilicet dono & gratia illius; nunc pro modulo ingenij nostri commentari tentamus, atque tentantes litteris mandare non erubescimus. Opus honestum est: quapropter necessarium; neque simpliciter dixerimus, nempe omnibus hominibus, at

Physicis duntaxat, qui pessimam rerum Naturæ contemplationem intelligere, vel cognoscere quadamtenus pro iustitia satagant. Porrò satagentia tunc iusta, si ad Creatorem Deum Opt. Max. referatur, qui moderator est omnium: nam & Finis. Hanc metam attingere datum est, vbi homo contemplans & Veritatem & humanæ societatis Vtilitatem respiciat, qui sunt quasi firmi gradus ad Cælum. Verè namq; sentit, ac salubriter docuit nos D. Augustinus, cuius omni nectare suauiora etiam nemo non intelligit esse ista, si beneuolas, & sanas aures exhibeat. *Cuiusmodi enim libet excellant ingenio, nisi Deus adsit, humi repunt, tunc autem adest, si Societatis Humanæ in Deum tendentibus cura sit.* Prophani itaque, sordidi homines, vel hominum potiùs laruæ, hinc amouentor. Sordidi, inquam, Physici, nempe ij, quorum animos, vt breui explicem, amor quarumlibet rerum præter animum Deum & Naturæ Maiestatem turpissimo detinet exemplo. Natura, quæ imago est Sapientiæ, vt ait Plotinus, ac Ordinaria Dei Potestas, Natura numen sublunare, in cuius censu nihil ociosum, nihil despicabile, sed omnia Pondere, Numero, Mensura constituuntur, dignissima, pulcerrima, saluberrima, Naturæ, inquam, Maiestas honestatem operis arguit, asserit, circa quod conatus versantur nostri, vtinam veri, quemadmodum pro veritatis asseueratione suscepti. Si qua verò sunt ingenia, vt mitiùs loquamur, adeò mollia & imbecilla, fracta, quæ audeant condemnare, nobis hanc inuestigationem propositam, quasi ineptam, superfluam, vel curiosamq; nouerint illa, (monemus beneuoli) se adhuc in Philosophia, & in Religione parum profecisse. Damnant ij principio viros eximios, & doctrinarum laude celeberrimos, qui eiusmodi contemplationem viderunt, neque supini neglexerunt, sed attigère, prout eis licuit, non enim omnes omnia possumus, atque vt ille ait:

Diuisæ arboribus patriæ: sola India Nigrum
Fert ebenum: solis est Thurea virga Sabæis.

Sed ineptum opus quis dicere non erubescat, nisi ineptus & ineptè? Blasphemia est propemodum inexpiabilis in ipsam Naturam, & Deum Naturæ autorem, cuius opus est Barba. Sed nec ineptum, circa quod versamur, quia sub disciplinam cadere nequeat: nam scire aliquatenus, id nisi simpliciter nobis datum est. Homuncio, tressis, agaso, inquiat hanc inuestigationem esse superfluam? Ne hic ignorat:

Quid sumus, aut quidnam victuri gignimur.

Si superflua est commentatio nostra, superfluum est quoque Naturæ opus. Nam quæcunque sunt, ea contemplanda nobis proposuit Deus Naturæ autor. Ac intuens & considerans vniuersam creaturam quicunque

cunque iter agit ad Sapientiam; sentit Sapientiam in via se sibi ostendere hilariter, & in omni prouidentia occurrere sibi, & tantò alacriùs ardescit viam istam peragere, quantò & ipsa via per illam pulchrior est, ad quam exæstuat peruenire. Nonnè quicquid aduertitur laudabile in rerum Natura, siue exigua, siue ampla laude dignum iudicetur, ad eccellentissimam & ineffabilem laudem referendum est Conditoris? Omninò verissimè ait, velut & in cæteris D.August. *Quantacunque bona, quamuis magna, quamuis minima, nisi ex Deo esse non possunt.* Atque opera in hoc mundo sensibili existentia, sunt qui opinentur esse superflua? Hem prodigiosa Sapientia istorum hominum, sed fortasse meliùs, nam & humaniùs. Heu miserrimam insaniam. Næ ij superflui existunt, nullius quippe census, sed & sensus, alioqui vitium seu malum sit in censu. Sed vt ille ait:

Tentemus fauces, tenero latet vlcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeia radere beta.

Nimirum huius farinæ homines autumant superflua omnia, quæ ad Crœsi arcas, vel Crassi appetitum non conferunt. iam enim eos peruasit opinio, vt omne tempus perire existiment, quod non lucro impendatur, nihil pulchrum, nihil honestum, nisi quæstuosum. Veritatem, Sapientiam, Bonitatem, Diuitijs metiuntur. Postremi sunt illi, qui forsan Curiosum hoc dicant inquisiuisse talia, sed hi Curiositatem non intelligunt. Hæc verò inanis est satagentia eorum, quæ sunt vltra officiũ: curant nempe non curanda, scilicet negligenda, nec aliter docent August. Plutarchus, qui licet scripserit commentarium de Curiositate, non simpliciter, verùm de illa Morali, attamen vidit eius, quæ simpliciter est, essentiam atque naturam, inquiens; *Curiosus sua perdit, atque dimittit circa aliena occupatus.* Et in eadem materia dicebat Princeps Doctorum Augustinus. *Curiosus & Studiosus agitur vterque magna cupiditate noscendi, Curiosus tamen ea requirit, quæ nihil ad se attinent: Studiosus autem contrà, quæ ad se attinent, requirit.* Amabo recitent mihi isti, doceant, erudiant me isti, qui faciunt, ne intelligendo vt nihil intelligant, Barbæ commentationem hanc ad Causam Finalem esse Curiosam: debebimus illis neque minima, sed maxima: nam Dedocebunt, & Docebunt: nos ab ipsa Insipientia deducentes, ac ad Sapientiam ducentes. Nonne Barba in censu est eorum, quæ corpori inexistũt, ac propterea Physicum ad Officium spectat? Nulla profectò est res (aut turpiter labimur) de qua diligentiùs, & diutiùs inuestigare, tractare debeamus, quàm de Corpore, atque de ijs, præsertim, quæ illi secundum naturam inexistunt, Conducit enim huiusmodi mentis agi-

tatio cùm ad alia plurima; tùm etiam ad cognitionem eorum, quorum Corpus, cæteraque eidem secundum naturam, veluti dictum est, inexistentia, sunt Effectus vel opera: Prouidentiam ita Creatoris Omnipotentis, Omniscij, cognoscimus, Animæq; præterea nostræ vires, ac Facultates. Sic paremus Deo præcipienti, cognosce teipsum. Ac si liceat nobis effari, quæ sentimus, hoc Philosophiæ Corporeæ studium reliqua omnia, quæcunque sint, (omittimus interim Diuina) plurimis & præcipuis argumentis euidentissimè antecellit, quapropter si quod aliud solerti animo, & admodum pio tractandum est. Nam cùm in cæteris errasse studijs non vacet ipsa turpitudine: quis enim est error absque turpitudinis nota? Hoc tamen hominis est: in tali verò studio scelus est propemodum inexpiabile deerrasse, quia impium: emergit verò impietas, quia Deum attingit. Deerrantes enim à Veritate blasphemi sunt in Prouidentiam Creatoris, & si Ars ipsa, per quam facta sunt omnia, nedum Homo, Paruus Mundus, hoc est summa, & incommutabilis Sapientia Dei, verè summeque est, sicuti est, respice quò tendat, quicquid ab ipsa discedit, à qua discedit & homo, illam execrabili dementia, vel vt mitius dicatur, miserrimo errore tollens ac negans, audiatis quicunque philosophamini, ad inuestigationem Causæ Finalis. Cauete, cauete, cauete, ne in impietatem incidatis. Periculosissima est commentatio ad Causam Finalem. At hæc non intelligunt prophani, ac ex triuijs ingenia. Quibus nos nostrasuè calumniantibus vigilias propter Curiositatis vmbram duo adhuc restare quasi videntur eorum in nos nostraq; euomendę malignitati subfugia. Sunt autem hæc. *Pilus est abiectissimum, quid Corporis nostri, ac si Deo placet, Excrementum.* Mox alterum existit, *Digniora corpori inexistere, adhuc Occulta, vel Dubia, circa quæ conatus forent pariter digniores.* Quibus omnibus breuiter responsum volumus, ne de Lethargicis Phreneticos faciamus. Ac primò ijs, qui Pilum dicunt Excrementum; interim per suppositionem aimus nos omnino ab illis dissidere, existimantes Pilum esse Partem Corporis Humani, Animæque nostræ Facultatibus deseruientem: cuius veritatem, & docere conamur ex parte, in commentario isto quantum ad Barbam attinet, ac simpliciter asseuerare conabimur, *in Phisiologia Pilorum*, cuius hæc lucubratio iam apparitor, seu lictor exit. Præterea & nos arbitramur, seruire hac in Disputatione ipsius Dei, Creatoris Gloriæ, quam semper propositam habemus in operibus nostris, vtinam tenere semper datum sit, declarare conantes illius ineffabilis portionem Sapientiæ elucescentem in hisce partibus, quibus Neoterici hactenus offudere tenebras propriæ ignorationis. Oramus incunctanter

ter, sapiant aliquando homines & Deum Creatorem nisi condignis, ac saltem quibus licet gratijs venerentur in omni re nihil aspernantes. Qui enim negligunt opera Naturæ, aut aspernantur, ij sciant, iam negligunt opera Dei, & aspernantur. Conijciant ipsum ac Naturæ vires ex Barba, seu Pilo Barbæ, qui arguit Dei Sapientiam ineffabilem, & repræsentat iustitiam illam Naturæ ab Hippocrate toties prædicatam, nunquam satis intellectam. De illius porrò Fine, quæ dicta sunt à nobis, (Docti intelligant) ea sine præiudicio dicta volumus veritatis, quam nisi attigerint conatus nostri, intererit Doctiorum, quorum est infinitus numerus, & Sapientia & Prudentia cordatiori, neruosiori, inquirere, asseuerare, quibus interim viris conatus hi nostri fuerint cotes. Ac summatim Pilus Barbæ, vt sit excrementum, veluti volunt, (iratis canibus est quandoque voce, ac verbis blandiendum;) continet hic Pilus Barbæ mysterium Naturæ non aspernandum, vix effabile, quemadmodum demonstrare conabimur. Nouerint postremò, qui aiunt nobiliora, & Dubia vel Occulta superesse in corpore humano discutienda, nos eorum Opinioni lubenter subscribere, ac scienter. Veruntamen illa si nolumus, vt quæ superent vires nostras, cur intrudant nobis importuni? Adhæc trahit sua quemque voluptas, & sua cuique Deus fit dira Cupido. Illa fortasse non neglexímus, interim hæc damus, daturi quoque plura, si ocium suppetet, diuino fauente Numine. At nos Æthiopem abluimus, Fabulam surdo canentes, dum hasce obtrectatorum furias declinare, & nobis conciliare nitimur: Scitè namque illus:

—— Sed nullo thure litabis,

Hæreat in stultis breuis vt semuncia recti.

Atque fortassis hac in re minorem apud viros cordatos ineo gratiam, quod cum ijs mihi suscepta est concertatio, quibus (vt de municipibus suis dicebat Lucilius) plus sapit Palatum, quàm Cerebrum, quiq; omnino à Veritate, quæ est Deus Opt. Max. & à Veritatis contemplatione, quæ est portio huius vitæ peregrinantis omnium suauissima, non absque fœdissimo turpissimæ stultitię exemplo ora auerterunt sua, quapropter de proposito hactenus. Perorabimus verò si de phrasi, postquam de re nonnihil dixisse interea nobis videmur, quę suppetunt, iam enunciamus. Sciant homines lecturi vel audituri nos hic haudquaquam profiteri Latinam Linguam, quam nescimus, & eam, si sciamus, aliquatenus hanc tamen eandem veluti Peregrinam omnino habemus. Quid speremus nos pueri nisi infantiam balbutientem, quando Iulius Cęsar Scaliger dixit, Pauci sunt qui nouerint latinè loqui. Adhuc si Liuio conterraneo meo priora sęcula obiecerunt Patauinitatem,

quid

quid mihi vagienti, nedum balbutienti? An Ciceroni vetulam illam fabula est insultasse? Rem itaque, sensum nempe orationis, quem profitemur, homines librent. Siquidem locutio & lingua, Babel; Turris Nembrot, sensus ex animo fluit, qui vt ad veritatem dirigitur, eam (oremus) ita consequatur. Quantum pertinet ad verborum Nouitatem. Extorserunt Religionem, eorundem condendorum Necessitas insinuandi, quod sentimus, Dignitas Horatij, qui licet scripserit:

In verbis etiam tenuis cautusq; serendis

Dixit quoque ista,

—— Si fortè necesse est
Indicijs monstrare recentibus abdita rerum
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturq; licentia sumpta pudenter.

Sunt, veluti ait Cicero primo de Natura Deorum, sunt rebus nouis, noua ponenda nomina, vt Epicurus ipse πρόληψιν appellauit, quam antea nemo eo verbo nominàrat; nomina demum vsu ipso molliuntur. Prudentes, pudentes existant, qui nobis maledicere audeant, nec officium iudicandi, nisi post longissimam examinationem assumant. hoc indigitauit Galenus præceptor doctissimus lib. de Facult. naturalibus. Qui negant necessitatem, eorum intererit, docere nos eam non adfuisse, hoc intelligimus prolatis indicijs consuetudine probatis, ac longo vsu iam Latio iure donatis, quæ vbi adsint, nos interea illa non nouimus, & si aliqitando nouimus, etiam obliti sumus. Quis audeat negare Obliuionem omnium rerum paratissimam? hæc porrò an in verbis contingat, videant, sentiant, qui subrepere illam in rebus non ignorant. Liceat nobis negligere, qui non in Foro Rabularum, at in Areopago Physicorum versamur, suspitiosam illam modestiam, quæ pertinet ad Nouitatem verborum, vbi adsit, quemadmodum Physici animaduertent, necessitas. Vsitatis quidem tutius vtimur, veluti sapienter dictum fuit ab eruditissimo Eloquentiæ Artifice, noua non sine quodam periculo fingimus, nam si recepta sunt modicam laudem adferunt orationi, repudiata etiam in iocos exeunt, quam pessimorum ingeniorum obliquam scurrilitatem vidit, ac etiam si horruerit D. Augustinus, id tamen egit ad neruosiora transiturus. Nonne scripsit Quintilianus, audendum tamen, namque vt Cicero ait, etiam quæ primo dura visa sunt, vsu mollientur. Nonnè minus nobis succedit hoc dulce periculum, quia veluti fauemus Alienis, sic & Antiquis, ingrati in Contemporaneos, quapropter appellamus ipsam Posteritatem.

Nunc veniamus ad stili varietatem, ad Poeticorum dictorum pronuncia-

nunciationem. Qui stili varietatem reprahendit, is ignorat præsertim ocium, & institutum nostrum: in salo obliquis nauigationibus cursum tenemus, nec pudet canos nautas. Cur itaque dedeceat nos toties repetentes calamum, euariare aliquantulum in huius commentationis fluctuoso salo? Animus an cuiquam semper idem? nonnè & Mentes nostræ aliquando veritatem minus, aliquando plus vident, vt ait D. Augustinus: si quis nescit hoc, is iam delirat cum pernicie. Poetarum dicta interposuimus ad nauseam vsque; testor conscientiam meam Deum Opt. Max. cuius nutu reguntur omnia, me illa non ex commentarijs excerpsisse, at calamo præcipitanter etiam acto incurrisse. Studemus omnino, vt cohibeamus nos ab huiusmodi conditione, at nihil minus experimur facilè; quomodo enim tam citò euanescat consuetudo adeò radicitus affixa ingeniolo nostro, quod in lectione veterum Poëtarum vniuersum pueritiæ curriculum contriuit, intelligent Critici insimulari nos ab illis vanæ iniquitatis, vbi vires consuetudinis aspiciant, mox & hanc istam consuetudinem. Si faciliùs hærent animo, quæ numeris inclusa fluunt Poeticis, cur & difficiliùs non excidant? Vtinam liceret nobis istæc obliuisci, at patimur condignam pœnam erratorum nostrorum, & nunc Iuuentutis ætatem egredientes, cognoscimus horas pueritiæ, ac proximæ ætatis fuisse à nobis interdum pessimè erogatas, quia non tenuimus modum, hunc interim nitimur assequi, sed consequi necne liceat, ignotum. Deprecamur Criticos, amabo, sinant se exoratos, condonent nobis hanc labeculam, spondentes interim nos (quod erit Dei primum, mox temporis beneficium & gratia) habenas & lora in dicendo forsan sustentaturos, non effusuros esse: ac quod ait, Cicero, γρώμην fore, vt ipsi teneamus aliquando, iam contendimus, non audemus hoc pronunciare, speramus. Veruntamen satis de Proposito, Dignitate, Necessitate eiusdem ac cæteris, nempè Calumniarum confutatione, Stilo, ac verborum Nouitate, hactenus inquam procemiati sumus.

Cap.

Cap. I. IN QUO EST RATIO *Proœmij, atque Operis ipsius Typus.*

EXTORSIT mihi homini, alioqui naturâ quieto, & pacato, & quantũ pertinet ad orationẽ, & sermonem quotidianum non procul ab Atticismi imagine abeunti, talem tantamque iam facti Proœmij vastitatem ipsa vulgaris insita cuicunque caprificus maledicendi consuetudo, prurigo, ac titillatio, adeò innata est cuiq; hominum prauitas, vt scribit Præceptor Aristotel. in Politicis. Sunt qui adhuc vagiant, balbutiant, ac iudicandi Tribunal Augustum temerario nisu ascendere non erubescant. Colluuies Homuncionum haudquaquàm cognouit quænam, & quot pertineant ad censuram in Republica ipsa litteraria scientiarum exercendam scienter, opus & offitium summè necessarium, hoc verò modestia semper ab ijs hominibus recusatur, qui in eo genere censendi plurimùm valent, à nonnullis verò iustissimè susceptum, inter cuius ordinis homines fuit vnus, quem intelligas manifestò ex eiusdem viri operibus censorijs; & ad Libros Theophrasti de Causis Plantarum, vbi præter ipsum Autorem, eius quoque interpretem Gazam censet, in vtroque genere dicendi cùm Grammatico, tùm Scientifico: præterea & in censuris illis ad Autorem libri de Plantis, in quibus omnibus patet vis eius ingenij; sed hactenus ad excusationem Proœmij, & suspitionem calumniosam censuræ amouendam esto dictum, clausula vna orationis posita, mox ad typum operis memet conuertero. *S*ciant homines nihil mihi dulcius, carius, & amabilius contingere posse, ipsa docta in rebus, non in verbis censura, sensum quippè non indicia mentis profitemur; vt in proœmio satis indicatum fuit? Agam ipse gratias immortales, quando pares omnino reddere nequeam. Cæcus enim iter monstranti plurimum debet, nisi desipiat insanus. Si verò indoctum fuerit Censuræ iudicium, ne descendam in illud Comici, cessent maledicere, malefacta ne noscant sua; tacebo, quid mihi cum laruis? an intellexi minus:

Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus,

Surdis non canimus nos, & potius Aspendium ipsum imitantes, nisi simpliciter, at quodammodo, veluti Cicero ait, intus nobis nempe, ac Musis canemus, nam vt quædam ex proximis propiora ad ipsam Diuinitatem Pythagoreo dogmate colenda sunt, ita nonnulla pessimè insana cato silentio dissimulanda. Typus hic esto operis nostri. Duo sunt, in

quæ

quæ ipsum diuiditur. Subiectum Propositionis, & eiusdem Prædicatum: illud continebit Barbæ declarationem vel dicas descriptionem, hoc verò Finem comprehendens, circà eundem inuestigandum versabitur, quapropter opinionem Priscorum, atque nostram ad singulas quasque ex illis (qualiscunque sit) continebit Exercitationem. Subinde quid ipse sentiam comprehendet, asseuerabit, At ne in triuio philosophemur, & agamus triuialiter, ac temporibus inseruientes, nisi ex toto, quod Blasphemia esset. Quamplurimi enim viri doctissimi reperiuntur occulti intra semetipsos latitantes, at magna ex parte, (quod aiunt) populo accommodantes interea nostrum ingenium, vulgarem docendi viam insequẽtes dicimus opus nostrum habiturum Sectiones ternario numero comprehensas. Vna & prior pertinebit ad hoc nominis Barbæ declarandum, Altera autem respiciet discussionem Causæ Finis, vel Finalis, recensitis omnino Veterum Opinionibus appendicem nostrarum exercitationum, ijs vtinam veris, quemadmodum pro veritate susceptis, secum metipsis trahentibus. Tertia verò spectabit, quod nos pro modulo ingenij nostri, nunc primum progredientis in hoc proximo ætatis iuuenilis transactæ articulo, & succedentis virilis quasi vestibulo sentire valemus: præthereà illa omnia ferè, quæ ad opinionis nostræ declarationem, & asseuerationem videbuntur necessaria: cuiusmodi locum tenuerint post Argumenta illam asseuerantia, quæ obijci possunt, vel iuxta doctrinam Veterum, aut Recentiorum. Et hoc sit futuri operis delineatum, atq; adumbratum quodammodo simulacrum. Neque obijciant mihi aliqui Regionem existere, in qua homines nõ solùm sint Natura imberbes, atque toto vitæ suæ (quod aiunt) tempore, sed & iuxta corpus vniuersum, & Pilis nudati: non adeò sum ignarus Historicarum Peregrinationum ipse, qui asserere non erubesco Peregrinationem necessariam esse humanæ speciei, atque illius interesse, modò sit homo animal rationale, quod est ipso vero verius. Plato nonnè in sua Repub. sanxit leges ad peregrinationem? Homo ego Italus, vel Europæus, Italis nostris præsertim, ac Europæis profiteor me nunc scribere. Quatenus verò pertinet ad illam diuisionem seu partitionem (vtar communi voce in communi instituto) vulgò iam receptam separandi opus in capita quædam singularia, tenebo consuetudinem: non subscribens in hac re ipsi Auerroi, qui in Proœmio suorum Collectaneorum scripsit in hanc sententiam, de iam dicto libro præfatus.

Et diuisi eum in septem partes: & quaslibet eius partes posui pro vno libro. Et non expectes à me, quod ego diuidam partes suas ad numerum capitulorum, neque quod approprienj ei vnicuique capitulum per se. In

illa re vanagloriati sunt sapientes Hispaniæ Andaluxij, & maior pars præteritorum Autorum. Sed Pater Philosophiæ non vanagloriatus fuit in faciendo hoc in maiori parte librorum suorum. Et fortè, quod induxit eos ad faciendum hoc, fuit debilitas discretiuæ scholarium. Sed ille, qui habebit virtutem discretiuam sanam, cognoscet in vnoquoq; libro differentias rerum primas, & secundas, & diuidet vnam rem ab alia, secundùm quod videbitur ei magis conueniens in hora legendi. Et qui voluerit diuidere eos ad paruas partes, vel ad capitula, faciat, & nominet, & sicut vult. Cur verò non accipere debeam Auerrois hanc doctrinam docuit me Plato in Phædro, suasit quoque Galenus, qui primo in lib. Hipp. de Fract. iuxta Proœmij finem, ista scripsit, Vido Vidio Florentino interprete sanè integerrimo.

Ego cum præsens præsenti librum aperio, ad vnguem conijcere possum expositionis modum, vbiq; addiscentis ingenium conspiciens: at cùm omnibus scribo, nec quid maximè, nec quid minimè idoneum exigat, conijcio, nam illud plerisq; obscurum erit, hoc iniquo animo ferunt, qui in rebus claris immorantur. Optimum igitur censeo, quid mediocre ingenium postulet, conijcere, atq; vbi non succedit, magis ad id spectare, quod præstantius est: neque enim commentarios legendos puto, quibus ingenium est inferius mediocri, quibuscum bene agitur, si postquam eadem sæpius de Doctoribus audierunt, alijs, atque alijs verbis exposita percipiant. Ego ita sentio, & sentire me veritatem censeo à scriptore quouis habendam esse rationem ingeniorum nouitiorum, atque imbecillium. Cuiusmodi farrago est copiosa, vtinam omninò semper, atque in locis omnibus id præstare posse liceret Autoribus. Audiat, intelligat, Platonem in Phędro quicunque profitetur sese Scriptorem.

Graue id habet ò Phædre Scriptura, & Picturæ reuera persimile. Picturæ nanque Opera tanquam viuentia extant: si quid verò rogaueris, verecũdè admodum silent. Non aliter Sermones putabis, fortasse quasi aliquod ipsos intelligentes dicere. Verùm si sciendi auidus ab ijs dictorum aliquid sciscitaberis, idem in his semper, & vnum significatur: omnisque Sermo, cùm semel scriptus est, passim reuoluitur æquè apud intelligentes, atque alios, inter quos minimè decet, nescitq;

dicere, quibus oportet, & quibus non oportet. Iniuria verò immeritò contumeliaque affectus Patris semper eget præsidio: ipse enim neque aduersario repugnare, neque opem ferre sibiipsi potest.

Constatne calamitas, & scribentium, & eorum, quæ scribuntur? Nonnè propterea oporteret esse distincta, plana, apertissima. Fateor ego, quod ingenuè profiteri possum, nulla ope, nulla opera vsum fuisse in linguis, scientijs addiscendis, modò si quid profeci, nisi distinctione, interuallo, spacio scribendi, nam semper scripsi toto tempore vitę meæ. Atque scribens interuallo satis liberali distinguebam nomina, propositiones, periodos: quapropter negare non possum distinctionem per capita ipsarum materiarum esse necessariam, & maximi vsus. Nam licèt materiæ distinguantur à seinuicem, huiusmodi tamen sensilis distinctio præter illam intellectualem prodest quamplurimùm. At mens pollens Auerrois nòn respexit hæc minima, & horum minimorum vtilitatem: nos qui tardi sumus ingenio, vtimur propter comparis ingenij homines, nam vt ait ille:

Haud ignara mali miseris succurrere disco.

Vtinam singulis quibuscunque capitibus ego scribere possem Rubricas breuissimas, scilicet capitis commentaria, sed angustiæ ipsius temporis non concedunt: Amanuensis præstabit fortitan, nam est cùm scientiarum doctus, prætereà ingenuus. Ipse vbi licuerit non detrectabo tale onus. At vrgeor, & quæcunque scribo præceps scribo, dicto.

MARCI ANTONII VLMI PATAVINI MEDICI, ATQVE PHILOSOPHI

IN LIBRVM DE FINE BARBAE HVMANAE, SECTIO ALTERA.

IN QVA MAIORVM OPINIONES hactenus publicatæ recensentur, mox ad vnamquamque singillatim Exercitatio subiungitur.

PRÆFATIO.

HVCVSQVE docere conati sumus Barbæ ipsius naturam existentem, cùm ex Veterum, tùm ex nostra Opinione; quod præstitimus in eam gratiam, vt Subiecto Propositionis explicato, nos possemus faciliori negocio vestigare ipsam Veritatem Propositionis à nobis susceptæ, quæ vt nostis, talis existit. *Barba cuiusnam finis causa tributa fuerit à natura homini ipsi?* Quibus ita constitutis, videamus iam summatimque percurramus compendio temporis facto, quasi & itine-

& itineris, Opiniones omnium, qui de Barbæ Fine scripserunt hucusq;. Omnium inquam, quorum monuméta ad manus nostras peruenerunt; *Difficile siquidem est Omnia legisse, Difficilius meminisse, Turpissimum negare*. hanc recensionem instituimus non iuxta Scriptorum ætatem; hæc pertinet ad temporis differentiam, aut dignitatem, (quæ interdum obuenit ex re, quandoque ex Opinione hominum, quandoq; ex vtroque) veruntamen iuxta quandam docendi viam, atq; institutionem licet eandem vsquequaq; non teneamus. Eorum ante cætera, qui de Barba scripserunt, Duplex est Ordo, vnus credentium Barbam non habere Finem aliquem, veluti M.T.Cicero, & sectatores plures, Antiqui viri non ignobiles, præterea inter nostros recentiores Iulius Cæsar Scaliger, Vir & Gente, & Scientiarum cognitione conspicuus, nulli postponendus, nulli comparandus, qui ambo vsum Barbæ negantes, præterea consentientes, in Opinionis demum appendice inuicem dissenserunt. Cicero, & alij dixere Barbam esse nullius Vsus, at illam Ornamento inseruire licet in Ornamenti assertione vnusquisq; habuerit diuersam Opinionem, veluti apparebit in singulari Opinione, appositis verbis proprijs. Scaliger pronunciatæ ad Vsum, vel Finem Opinioni subiecit appédicem odiosam (parcant manes venerandi huius Herois) scilicet Pilos Labij Superni, quos Mustaces appellari diximus, esse viris impedimento. Restat Ordo alter, Finem asserentium esse aliquem ipsius Barbæ, qui & ipsi varias in classes dispartiti sunt. Nam Theodoretus Cyri (quam Plinius Cyropolim, vtpote à Cyro conditam nominat) ciuitatis Persidis Episcopus: fides appellet eius interpretem, in Opere quod scripsit de Prouidentia, cùm dixerit Finem Barbæ esse Corporeum quid, mox transiens ad Sensum Moralem deflexit à primò itinere, vt homo contemplans, labatur, nescius vtrum Finem præferat Autor. Clemens Alexandrinus in libro Pædagogi propriam, & ipse attulit Opinionem. Alij verò Physicum, & Corporeum Finem hunc Barbæ esse autumarunt, sed alij alium existere sunt opinati. Diogenes credidit Barbam pertinere ad Sexum, & indicare Masculinei tatem, cui subscripserunt plures, Martialis, Macrobius, Galenus, Lactantius, sed alij implicitè, alij explicitè: inter quos Lactant. Firmianus præter hunc Finem, & illum Aetatis non neglexit, sed & Ornamenti, addens quoq; alium Barbæ vsum, nempe illam inseruire Maturitati Corporis cognoscendæ: quæ omnia leguntur in libro vno de Opificio Dei, ac periodo vna. Galenus in lib. de Vsu part. licet philosophatus fuerit circa hanc rem, nihil attulit proprium, sed à Scriptoribus veteribus, veluti Aristotele cuncta mutuatus, & alijs, credidit

Pilos

Pilos Barbales inseruire Cooperimento, & Ornamento. Finem Cooperimentum docuerat iam Aristoteles in varijs locis esse communem quasi pilis. Addidit Galenus ex ignorata philosophia Pilum Barbalem esse corporis Purgamentum, expiationem quandam, cum tamen Finem à Diogene indicatum admiserit, veluti legi potest lib. 2. de Semine. Subscripsere priori sententiæ Galeni, Arabes, ac Latinorum posteriores ferè omnes, præterea Græci, quos mihi legisse hactenus contigit, & hæc summatim proposita est à nobis Philosophia ex Priscorum, & Recentiorum Opinione ad Barbæ Humanæ Finem assignandum, vt faciliter magis, & alacrius legentium deducantur mentes in penetralia, & abditos recessus huiusce Contemplationis. Modò cùm opinemur nos Barbæ Finem proprium esse alium à superioribus, scilicet eum non inseruire Ornamento, non Aetati, non Sexui, non Cooperimento, non Purgamento, sed esse alium, ac Facultatis Animæ Humanæ officio inseruire, ne damnare videamur, quod forsan non intelligimus, dicemus primo, ac sigillatim iuxta viam institutam docendi, quorumcunq; Singularem Opinionem, ipsi Opinioni subiungentes Exercitationem ingenioli nostri, quam eidem pro virili fecimus. postremò ad nostram indicandam, & asseuerandam deueniemus, quam & nos libenter subijcimus Doctorum Virorum Censuræ. nam, vt ait ille, castigare quidem licet, atque etiam expedit. Enimuerò quantum nos opinamur, & necessarium si curemus necessaria, maledicere neque licet, & obest maledicenti, potius quàm illi, cui obijcitur maledictum: affertque tandem ingenuis pœnitentiam, illiberalibus vituperationem. Non tanquam arenarij, idest, pretio adducti, vel supplicio coacti, quasi gladiatores descendimus ad certamen litterarum, sed animi gratia, cuius pabulum veritas est, vt eius inquirendæ, atque assequendæ authorem, quem à Maioribus nostris, accipimus, sed à Deo potius Libertatis Spiritum retineamus, in cuius Veritatis laboriosissima, seu pessima inuestigatione etiamsi diligentissimas operas impendat vnus, vel alter, parum certè proficiat, nam si quid sentio, tantum abest, vt vnus omnia, vt nec omnes omnia cognoscant, sed nec vnum. Solus enim is omnia comprehendit, qui est & omnia. Hinc ad Societatem nati sumus, quò communicatis inuicem Facultatum (quæcunque, qualiscunque, & cuius sint) Animæ nostræ Operationibus prouehamur longius in hanc Occupationem Pessimam Philosophandi, *Quam vt legimus cap. 1. Ecclesiast. Dedit Deus filijs hominum, vt occuparentur in ea*. Ex Omnibus enim aliquid fieri potest, idque non magnum, ex Singulis penè minus, quàm nihil. ijs itaque qui errarunt

rarunt (vt opinamur) veluti paulò superius dictum fuit, habendam esse gratiam censemus, nobis mutuo, vel petenda vltrò, vel speranda venia à benignis. Confert hoc Breuiarium variarum de Fine Barbæ Opinionum, ad indicandam Barbæ Dignitatem, cùm circa id generis Pilos insudarint Celeberrimi Viri, & hucusque ignorauerint, tanto furore nonnulli commoti, vt quasi Orestis animum induerint, non puduerit aliquos execranda Blasphemia pronunciare vanitatem Naturæ dignitatis, ac suorummet dogmatum assertorum oblitos; Finem his Pilis, vel eorum aliquibus non solum Non Esse, sed & Noxam cohærere, qui veluti Non Physici à pomerijs Naturæ prius veniunt eijciendi.

SECTIONIS TERTIÆ Procœmium.

Finis prior Barbæ Physicus ex Autoris mente.

NAtura dedit homini Mari Barbam, vt in facie staret Indicium Facultatis Generatricis Masculæ, atque huius vel Erumpentis, & Progredientis: vel Consummatæ: vel nisi Consumptæ, saltem Consumptioni proximæ.

Hæc sunt excussa: Quæ sequuntur sunt scripta.

INDEX EORVM
QVÆ IN HIS FRAGMENTIS
Continentur.

Na-

N

P

R

S

T

V

Quæ

Obiectiones contrà Opinionem Philoſophicam, quã de Barba Humana pronuntiauit Autor.

QVæ conuellere videntur Doctrinam meam, ſcilicet Barbam, & Facultatem Generatricem Maſculam noſtræ Speciei nòn cohærere inſimul neceſſario, & indiuiduo nexu talia, totq; fere exiſtunt.

I. Mulieres aliquæ ſunt Barbatæ.

II. Mulieres omnes habenr, & ipſæ Teſtes.

III. Homines Mares plures Totiberbes, ac Denſiberbes non Generant.

IIII. Homines Mares aliqui reperiuntur ferè Imberbes, qui tamen ſunt Fœcundi.

V. Facultas Generatrix deſinit in Maribus noſtræ Speciei circa annum Septuageſimum ex Ariſtotelis mente, atq; Opinione communi, attamen Senes etiam Octogenarij ſunt Optimè Barbati.

VI. Sexta Obiectio deſumitur ex Ariſtotele, qui libro primo de Gen. Anim.cap.18.ait diſputans contra illos, qui dicunt Semen ex omnibus corporis partibus prouenire. Primum igitur Similitudo nullum inditium affert, vt Semen Genitale ex toto corpore ſecedat, quandoquidem & Voce, & Vnguibus, & Pilis,& Motu Similes procreantur ex quibus nihil proueniat. Nonnulla etiam nondum habent cum Generant, vt Canos, aut BARBAM.

QVi intelligit Philoſophiam Facultatis Generatricis Humanæ, is hæc Argumenta eſſe quoq; Vana cognoſcit. Reſpondere illis conabimur, at opportunò, Interim ferant mortalium ingenuæ mentes,qui probè nouerunt Scœnæ, ac Tempori eſſe inſeruiendũ. Quod autem Ignarorum, & Ignauorum plena ſunt omnia (loquor interim de *Suggeſtiſcientibus* illis, qui nonnullorum auribus inſuſurrantes, pinxerunt ſecretò me hominem Analphabitum) eos nũc alloquens volui Obiectiones iſtas addidiſſe, vt intelligant ipſos mihi eſſe cognitos. Valeant.

Gloria tibi Domine Chriſte Ieſu.

Die vigeſimatertia Menſis Aprilis D.Georgio Dicata. 1599.

F I N I S.